

Berta etas mūdi

Anno mūdi. 6093i

Anno xpi. 894.

Formosus papa post stephanū pōtifer creatur. Sic portuens̄ ep̄us ali-
quā iōānis pontificis seueritatem veritus. ep̄atum suū deserens in gallias
aufugit. Verū cū reuocatus redire abnueret. anathemate notatus romā veni-
ens om̄i eccl̄astica dignitate priuaf. p̄phana indumēta simul cū moribus assu-
mens. Sunt q̄ arbitrat̄ hoc iō formoso accidisse. q̄ eius cōiuratōnis cōsci-
us et auctor fuerit. qua iōannes captus et in vincula cōiectus est. hac itaq; cōtume-
lia motus formosus ab vrbe discedens iureturādo affirmauit se nūq; postea v̄l
romā vel ad ep̄atū rediturus. At vero martinus pontifex iōannis successor. ho-
minē postea iuramento solutū in patriā et pristinā dignitatē restituit. vñ ad pō-
tificatū nō ita multo post largitione potius quā virtute p̄dicentibus q̄busdam
assumitur. Qui statim inito magistratu. eccl̄iam. b. petri principis ap̄loruz leni
pictura exornauit. Tandē pontificatus sui anno q̄nto. mense sexto morif. Va-
cat tum sedes diebus duobus.

Bibliothecarius lateranēsis vigintiūniū summorū pontificū. q̄ p̄ eos fu-
erūt ad sexaginta annos gesta. adeo nude scribit vt vix parentū. patrieq;
pontificū illoz nomina. et quot in pontificatu fuerunt. vel annis vel mensibus
vel diebus ponat. ceteriq; scriptores et si de gestis rebus. puinciaz vñ originē
habent. aliqua et aliqñ vana et sup̄flua dicunt. pauca tñ ad romanū imperiū ro-
manosq; pōtiffices ex scriptoz ariditate faciētes. ānoz ad. lx. p̄ quos dicti pōti-
fices vixerūt altiuscule repetemus. Verū nescio quo fato accidisse dicamus. vt
vna cū industria impatoz simul etiā pontificū virtus et integritas defecerit. q̄ q̄
dem tempa infelicissima esse arbitramur. cū auctoritate Platonis tales soleant
esse reliqui ciues. quales sunt in republica principes. p̄cipue aut̄ hī octo seq̄n-
tes pontifices breui tpe sederūt. varijsq; cōtentionibus agitati. Nā stephanus
iōannis facta cōfirmās. formosum damnauit corpus eius mortuū. absclis du-
obus digitis manū in tyberim p̄ici mandauit. Rursus theodoricus acta ste-
phani reprobās. formosi approbauit. Seq̄ntesq; pauca laude digna factitarūt

Bonifacius sextus papa. natione tuscus. In demortui formosi locum pō-
tifer creatur. Quāru aut̄ in pōtificatu vixerit. magna controuersia ē. plus
em̄ alij minus quidā tempis hūc ascribūt. plures tñ affirmant pontificē hūc di-
ebus tantūmō sex et. xx. in pontificatu vixisse. hoc faciūt historie in quib; nul-
la vel parua de hoc homine sit mentio. Moriens vō i basilica petri sepelif.

Stephanus eius nominis sextus. patria romanus anagninus ep̄scopus
pontifex creatus. tanto odio persecutus est formosi nomen. vt statim ei;
decreta abrogauerit. res gestas resciderit. Licet quidam scribant ip̄m stephanū
ep̄scopatum anagnie a formoso consecutum fuisse. Referuntq; stephanū tanta
rabie deseuisse vt habito concilio corpus formosi e tumulto tractum pontificali
habitum spoliatum. Indutumq; seculari. sepulture laicoz mandauerit. absclis
tamen dextre eius duobus digitis vt premissum est illis potissimū quibus i
consecratione sacerdotes vtuntur in tyberimq; proiectis. q̄ vt ip̄e dicebat con-
tra ius sacramēti romā et sacerdotiū repetisset. quo a Joanne octauo iure spo-
liatus fuerat. Magna fuit hec cōtrouersia et pessimi exempli. cuz postea fere sp̄
seruata hec consuetudo sit. vt acta priorū pontificum sequentes aut̄ infringerēt.
aut om̄ino tollerent. Tandē pontificatus sui anno primo. mense tercio morif.
Sedes aut̄ ex eius morte tribus diebus tum vacat.

Romanus papa stephano surrogatus patria romanus. Qui non ambi-
tione aut largitionibus (vt multi sui temporis) pontificium manus obti-
nuit. sed de more petri pontificatum inijt. Stephani tamen pontificis decreta et
acta. statim improbat abrogatq;. Horum nempe pontificis intentio atq; virt;
tota in alterius nominis ac dignitatis extinctione erat. Cōmemorare tamē hu-
ius pontificis nomē libuit. qui in sede petri tercio pontificatus sui mēse demo-
ritur.

Theodorus secūdus papa. patria romanus. pontifex creatus. vestigia se-
ditiosoz sequitur. Nam et formosi acta restituit. et eius sectatores in pre-
cio habuit imperante adhuc in ytalīa (vt quidam volunt) arnolpho. De isto p̄
pter breuitatem temporis nulla habetur memoria. Is em̄ Theodorus vigesi-
mo sui pontificatus die moritur.

Normannia. que est galloz regni pars. a normānis nuprime ad fidē cō-
uersis illam colentibus nomen assumpsit qui autem fuerint normanni vt
quidam scribūt baud constat. Sunt tamē qui dicant eos ex Noruegia in galliā
descendisse. Hi nanq; vna cum danis per galliam igne ferroq; debachantes a
carolo multis prelijs attriti coacti sunt fides xpi accipere. partemq; gallie illis
ad incolendum concessit. que vltra sequanā flumē est. et hodie normādia dicit̄.
Hac tamen lege vt singulis annis vectigal francie regibus aliquot afferrent.
Ne vi sed benignitate eius loco illa obtinuisse videret. post Rotifredū regem
duces plura bella gesserūt.

Linea summorū pontificū
Formosus

Bonifacius sextus

Stephanus sextus

Romanus

Theodor' secūdus

Arnulphus septimus galloꝝ impator. post carolū magnum anno salutis octingentesimo nonagesimoprimo. in locū caroli tercij susceptus fuit. Is nepos eius. impauit annis. 12. Et cū esset germanie rex. eū formosus pontifex a psequētib⁹ iniuriatus ad ytaliam in sui tutelā euocauit. Et primo qdem ingres- su bergamo capta ambrosiū eius comitem suspendio necauit. Indeq; romā pe- tens formosum pontificē in paistinā dignitatē restituit. a quo deinde coronat⁹ in franciā redijt. hic primo sumptis armis strenue magūinos debellauit. in- de in normānos. qui cū danis alias datis. p. xl. annos galliā infensissime vasta- uerant. adhuc rebellantes. magnis cladibus pdomuit. Arnulphus postea to- tam orientālē franciā q̄ theutonicū regnū dicebat. s. batoariā. sueniā. saxoniā. thuringiā. frisiā. ⁊ lothoringiā rexit. frāciam vō odādo saxoniā ducis fili⁹ tenuit arnulphi auctoritate. Cendebuldo filio de nō cōiuge nato lothoringiā dona- uit. Uez postea nimio successu elatus. ita cōtumax in omnes. tū vel maxime in ecclesiasticos factus ē. quē ferūt pediculos vermes. quos sola caro humana gi- gnit. ita totū inuasisse corpus. vt nullo potuerit medicamine adiuuari. qn̄ eo in fastidio ⁊ cruciatu vitam apud otting in batoaria amiserit. Eius sepulcrū monstra- f i cenobio sancti. heme- rāmi Ratispone. Desijt aut in arnulpho gens francoꝝ imperij romani culmine decorari. ad annū circiter centesimū. postq; felicibus ⁊ cum multis europe. puincijs. tū ytalie faustissimis auspicijs carolus ceperat impare. Si quis vero eius tps gestas res. ⁊ vniuersum ytalie regimē. cū ad sexaginta qui sequūt⁹ annos cōparabit. pfecto intelliget. nulla vnq; tempora sibi uicē magis fuisse cōtraria. vt queadmodū afflictas laceratam. ⁊ omibus bonis sub exarchoꝝ a constantinopoli missoz tyrannide exhaustam ytaliam. Caroli ⁊ q̄si oim eius successoz magnificentia bonitas liberalitasq; erexit instaurauitq;. ita p eos ad sexaginta ānos ab adriani tercij fine ad ioannis duodecimi initiū pontificatus dissidentes. inter se latini nomis pncipes. ⁊ incurstantes barbari ac externi. eam p̄modū ad desolatōem interitūq; pduxerit. efficitq; hoz tepoz ma- lignitas. vt omis fere scriptoz diligentia cessauerit.

Linea ipera toꝝ
Arnulphus

Dani gēs scythica. q̄ supiorib⁹ diebus innumera pene manu. sinibus egressa. nō prius i itinere sedes cepit. quā ad psanguineos. vngaros. pānonias incolētes puenit. pualuitq; ea immitior gens. ⁊ fal- ctos humaniores. cōtinuata cū nris p mltā secula puerfatione. Ex huius primo bauaros ⁊ postea vnga- ros dictos patrijs expulit sedibus. tradiq; videmus eā gētē. qn̄ tūc p̄mū aduenit. calētibus adhuc patrie morib⁹. crudis carnib⁹ ⁊ aliqñ hūanis vesci solitā. Post paucos itaq; ānos q̄ aduenerāt Arnulpho apud frācos stephani vt docuim⁹ q̄nti pōtificat⁹ tpe in ipatore creato. longobardi loca nūc longobardia dicta i- colētes. siue qz in p̄dicte vngaroz gētis p̄sidio aduersus arnulphū impatore spauerint. siue ex reb⁹ ytalie i- maximū adductus dissidiū romanos puifecerint. illis aduersari ac apte inimicari ceperūt. Romanic⁹ ⁊ ce- teri ytali nullū ab ipatore nouo dissidijs regno frācie implicito auxiliū aduersus rebellos lōgobardos af- futuz itelligētes. berēgariū forouiliēsem ducē roma oriūdū creat ipatore. Hui⁹ iterim siue qz ipi aduētus sui pncipio dicti sunt vngari. p̄ma i germanos expeditōe delati. mlti mortalib⁹ vl̄ cesis vl̄ capti. loca sacra atq; p̄phana ⁊ spoliāt. ⁊ ferro igniq; destruxerūt. nec miōrē i gallijs. vl̄ rex p̄dā vl̄ edificōꝝ d̄molitōz edidit

Monasteriū Signiacū ⁊ Cluniacū

Remigi⁹ qz ātisiodoren⁹. epus in exponēdis script gr̄is diuinis ⁊ humanis hoc tempe claruit.

Guillidinus cogmētopi⁹ Aquitanie dux. ⁊ aluer- nie comes. Hisdē eē t̄pib⁹. ⁊ fide puerfatiōe morib⁹ religi- oneq; atq; doctrina in precio maximo fuit. q̄ cū virili prole careret. Cluniacēse monast e- riū burgūdie in p̄no fundo magnificentissimis inchoa- uit opib⁹. Et bernonē virū doctissimū eidem loco abba- tē p̄fecit. maximis puētibus ei designatis. vnde monachi possent viuere.

Berno abbas

Berno abbas signiaci ce- nobij p̄ria burgūdi⁹ ex qdā comitū clarissima fami- lia nat⁹ his t̄pib⁹ ob sc̄itatē ⁊ clarissimā doctrinā mirifi- ce laudatur.

Rudolphus rex

Rudolph⁹ corona sibi i- posita rex burgūdionū statuit. qd̄ regnū multo tem- pore durauit.

Sunderoldus in aguncie archiep̄us a normānis vor̄ maēie martyrsatur.

Guillierm
fundator ecc
Cluniacensis

Berta etas mūdi

Joannes nonus papa. p̄ria romanus. post theodorū pontifex creat⁹. for-
mosi causam in integrū statim restituit. aduersante magna ppli romani p-
te. qua ex re tanta seditio orta ē. vt paulū admodū ab iusto prello abfuerit. Is
aut̄ rauennas p̄fectus. iij. et. lxx. ep̄oz habito conuentu. ⁊ stephani res gestas
improbanit. ⁊ formosi acta restituit. diuicias p̄peram a stephano factum. qui
censuit eos itez ordinandos esse. quos formosus ad sacros ordines ascinerat.
hoc accidit. qz pontifices ip̄i a petri vestigijs discesserāt. tum vel maxime. quia
res publica xp̄iana ignauos ⁊ desides p̄ncipes habebat quoz maxime intere-
rat nauiculas petri fluctibus exagitari. ne si gubernator aliqñ respiceret. p̄in-
cipes ip̄os vt malos nautas e repu. deiceret. Joannes aut̄ p̄ificatus sui āno
secundo. die. xv. moriens. nil de se dignū memoria relinquit. nisi qz seditiones
quasdam p̄ extinctas reuocauit.

Benedictus quartus papa. p̄ria roman⁹. pontifex creatur. ob eius huma-
nitate ⁊ clementiā. qui maxima cum laude. tū maxime in tantis corruptis
pontificū moribus vitā cōstanter ⁊ sine infamie nota perduxit. Neqz nec quicqz
ab ip̄o factitatū cōptū habem⁹. qz magnope laudari possit. acciderat ei illi etati
qz om̄is v̄tus. tam in capite. qz in membris ex hoim ignauia cōsumpta fuerat.
Nam vbi opibus lasciuire cepit eccia versis cultoribus a seueritate ad lasciuā.
pepit hec portēta. a qbus ambitione sc̄issima petri sedes occupata ē potius qz
possessa. hec tū b̄ndicti laus ē. qz in tam corruptis moribus grauit̄ ⁊ constan-
ter vitā ducens. p̄ificat⁹ sui anno. iij. mēse. iij. morit⁹ vacat tū sedes dieb⁹ sex

Leo quintus papa. cui⁹ patriam historici non ponūt. pontificatum aut̄ ade-
ptus. a christofero eius familiari dominādi cupiditate allecto capis. ⁊ in
vinculis conijctur. qd sine magna seditione. ⁊ multoz interitu fieri non potuit
Christoferus itaqz sedem occupat. xl. leonis in pontificatu die qui vidēs se ho-
nore spoliatum (⁊ maxime a familiari cui multa cōtulerat beneficia) dolore ani-
mi paulo post perijt. cum ab eo potissimū honore spoliatus fuit. quez ip̄e. vt lu-
pum domi aluerat. vt illud theocriti enutr̄ito lupos qui te comedant.

Christoferus papa. cui⁹ patria ⁊ cognomentum ob ignobilitatem ignorat⁹
leone deiecto p̄ificatum malis artibus adeptus. male amisit. Septimo
enim mense. dignitate ac merito quidem eiectus. monasticam vitam vnicus ca-
lamitosoz refugium obire cogitur. in monasteria em̄ tanqz in insulas clerici ma-
le de ecclesia dei meriti relegabant⁹. Sergius autem eius successor postmoduz
cognita hominis iniquitate illum e monasterio traxit. ⁊ in custodia publica in
vinculis cōiecit. nec multo post ad maiorem sui penam in artiori custodia eū re-
uinxit. vbi ⁊ tandem miserabiliter defecit.

Apparitio m̄ichaelis

Michaelis archangeli apparitio. āte hec tempo-
ra in apulia iuxta Sipōtum urbē in monte gar-
gano facta fuit. in quo postea ob h̄mōi memoriā op-
pidum vna cum templo edificisqz aliocqz apparatu cla-
rissimo conditum fuit. ad qd nunc vsqz totius xp̄iani
orbis populi maximo concursu frequentare dicitur.

Post hec quoqz tēpora ignee faces in celo ⁊ stel-
le micantes discurrentesqz p̄ter consuetudinē vi-
se sunt. Unde non ita multo post. vngari ytaliam cum
exercitu ingressi. multas vicissim intulere accepereqz
clades. Cometaqz solito rutilantior apparuit. Et secu-
ta est nimia inundatio aquaz precipue in saxoniam.

Sergius eius nomis tercius papa. natione ro. p̄re benedicto pontificatum
sumens. basilicam lateranensem. que tum corruerat restituit. Sic itaqz dia-
conus existens formosi factionē ne pontificatū cōsequer̄ plurimū. p̄secutus fuit
Ea p̄pter a formoso reprobatus fuit. S; ip̄e suscepto p̄ificatu i galliā. p̄fect⁹
Lotharij gr̄a ⁊ amicitia fultus in ytaliā redijt. Et christoferum monachum pa-
patus inuasorem captiens in vinculis reuincit. formosa acta ita improbanit. vt
deno ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit. quos formosus antea sa-
cerdotali ordie dignos censuerat. ⁊ in vltionē sue iniurie. eius cadauer e sepul-
cro tractū. capitali supplicio. ac si viueret affecit. corpusqz ip̄m in tyberim. p̄ici-
iussit. tanqz sepultura ⁊ honore hūano indignū. seruit piscatores corpus ipsum
inter piscandū reptum. ad basilicā petri detulisse. atqz dū fusus celebraf̄ sc̄ozū
ymagines que i templo locate erant. corpus ip̄m veneratus fuisse. Sergi⁹ aut̄
his artibus vitā ducens. septimo p̄ificat⁹ sui āno. mēse. iij. die. xvj. morit⁹.

Linea summorū pontificū
Joannes nonus

Benedictus quartus

Leo quintus

Christoferus

Sergius tercius

Ludovicus eius nominis tercius. arnolphi impatoris filius. pzi successit anno salutis. 903. regnavit aut annis. 10. Confuso autē existente imperio minime ad coronā impij puenire potuit. quē tñ franci in regē frācoꝝ germanoꝝ rūs genitori in titulo impij subrogarūt. Et ī oppido forchē rex creat. vtz cen debuldo cui principes lotharingie aduersabātur resistentiā faceret. ad regnum totius belgice vocatur. quo cōperto cendebuldo lotharingiā ferro igniq; de uastabat. tandē a comitibꝝ scesano gerardo z manfredo in bello occidit. Anno aut ab incarnatione dñi. dcccv. Ludouicus filius bosonis puincie romane z burgūdie regis filius p taurinos ytalīā est ingressus. Cūq; totius ytalie regno p suo arbitrio potiret dimisso milite. veronā cū paucis se cōtulit. vbi a quibusdam traditione captas reuocato berengario oculis priuaf. Inde berengarius regnū ytalie cū imperio accepit. ludouicus aut rex germanie z apud frācos germanoꝝ impator sine heredibus mortuus. in quo z fratre cendebuldo carolo rū genealogia finē habuisse dicūt. ac sic imperiū qđ annis centū z decem caroli magni progenies possederat. demū ad longobardos trāsserit. ludouico autē defuncto. otto dux saxonū ab omibus petif. Is princeps clarissimus senio grauis regnū recusabat.

Conradus primus. filius conradi. quē comes albertus occiderat. cōsilio p̄dicti ducis ottonis. q̄ regnū accipe rennuit. cōsensu oīm francoꝝ rex creatur. anno dñi. dcccxiij. quē alij ponūt nouissimū oīm caroloꝝ. hic ad coronā imperij nō puenit. z cū in ytalīā nō impauerat. ytalī eū inter impatores nō numerant. impauit tñ apud gallos z germanos annis septē. anno regni eiꝝ p̄mo hungari ad depopulandā terrā rursus effusi. a sueuis z baioarijs iuxta rbenus sternūtur. post dux baioarioꝝ arnulphus cōrado regi cōtrarius eū vxore ac filijs ad hungaros diuertit. vbi vsq; ad obitū conradi p̄mansit. cōradus aut moriendo anno regni sui septimo corā regni sui principibus heinricū ottonis saxonie ducis filium designauit regni successorem.

Henicus primus dux saxonie ottonis ducis filius in franciā orientali regnauit z anno domini. dcccxx. in germania imperium assumēs impauit annis. 18. occidentalē franciam. tum carolo rege parisijs regente. Henricꝝ autem per pontificē coronatus nō fuerat. fuit aut in cohercendis hungaris atq; bohemijs vir gloriosissimus. quos ingressos violenter saxonīā incredibili cede prostrauit. hic henricus humilis vocitatus vxorem habuit mathildim. q̄ illustissima matrona mire suauitatis z gratie ac mansuetudinis mulier. oīmq; aliaz virtutū splendore illustrata fuit. de qua nōnulli celeberrimi scriptores mira scripsere. que sua virtute saxonū familiā plurimū exaltauit. ex qua genuit ottonem magnū. z heinricū ducem baioarie. Soror aut huius henrici baba genuit albertum comitem de quibus in sequentibus hystorie ponūtur. Henricꝝ quoq; sacram lanceam mirandi operis z clauis xpi ihu crucifixi sanctificatam a rudolpho rege burgūdie minis extorsit. additis numeribus z parte prouincie sueuorū. Et hanc ad insigne z tutamē imperij posteris reliquit. Eam tamē alij a bosone rege prouincie fuisse translata. anno regni henrici. xv. otto filius eius vxorem ducit filiam eduardi regis angloꝝ. Tandē dum ad obtinendam imperij coronā romā pergeret. diem vltimū clausit is licet in vincendis inimicis gloriosus extiterit. tamen pacificus. non effugatis ab ytalīā tyrannis benedictōnem non accepit imperialem. Relicto filio ottone primo. qui factus est impator.

Temporibus Ludouici tercii albertus nobilissimus comes frācoꝝ ottonis saxonū ducis ex filia nepos cōradū (q̄ a q̄busdā ludouici regis filiꝝ fuisse dī) occidit ob ea rex ludouicus albertū in castro babenberg bello inuadit. Cū viribꝝ se posse pficere dubitaret. battonis archiep̄i magūtini dolo. ad impatorem ductus capite plectif. q̄ hystoria ī descriptōne ciuitat̄ babēbergē infra latiꝝ patebit. Ex eiꝝ sanguine Albertus comes babenbergēsis ferūt originē traxisse albertum. qui postea marchiam orientale olim pannoniā supiore. nūc austria dictam. ab hungaris ereptas romano impio adiecit tradit.

Hatto magūtinus archiepiscopus. qui successit Sunderoldo a normānis occiso. Is cum comitem albertum de babenberg dolo tradidit occidendū. postea rex cōradus eū in ducem saxonie heinricū sollicitans. ob potētīā eius sibi suspectā. ad qđ cū ias torque aurera archiep̄s fabricasset. Que collo ducis secū cōiuuantis inyceret. dolo p̄dito frustratus est. Et post tridū morbo vel languore z vt alij ferūt fulminis ictu interiit. z a demonibus raptus. In puteū ignis in monte sicilie precipitatꝝ. dicente voce in aere. Sic peccata lues. sicq; ruendo rues.

Linea imperatorū

Ludouicus tercius

Conradus primus

Henricus primus

Berta etas mūdi

Babenberga preclara ciuitas franconie. quā Radiantia fluius (vernacula lingua rednitz dictus) di-
uidit. In bono ac feraci loco sita. Is fluius nō longe a Nuremberga pugnatio amne exonerat p̄bet
q̄ babenbergensib⁹ oblectamentū variū. ac vtilitatē ob nauigiā plurimū accomoda. deinde in moganum
descendēs q̄ nō paucas frāconie plabif vrbes. supra ciuitatē in edito mōte arx ē natura z arte munita. Lu-
itolfus princeps saxonie suis t̄pibus claruit. cui⁹ fili⁹ otto. genuit heinricū humilē primū. romanozūq̄ re-
gem q̄ germanie p̄fuit. Et filia babam. a qua hec ciuitas babenbergavocitat. Quāq̄ nōnulli monte pa-
nonis appellant. Hec baba comitissa babenberge. duos genuit filios Reynoldū. quē cōradus dux frācie
occidit. nongentesimo z sexto salutis āno. Et albertū nobilissimū francoz comitē. p̄scripti ottonis saxonie
ac thuringie ex filia baba nepotē q̄ cōradū fratrem ludouici regis romanoz ob necē fratris vita priuauit.
Quāobrem in arcē vrbis se cōtulit. Et aliquādiu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videba-
tur. Ob quā rem ad dolos recursū ē. Hatto ep̄s magūtinus minister sceleris inuentus ē. Qui p̄fect⁹ ad
albertū litis arbitrū se dixit. Rogauitq̄ albertū. vt ad impatorē in castra descenderet. qz vel pacē ei daret.
vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus. accepta iurisiurādi religione. Albertus autē comes deinde
recepta fide z p̄missione battonis archiep̄i. cū eo p̄gens a castro suo. Uix autē arces egressi tū hatto vereoz
inquit. ne diū apud impatorē morari oporteat. Utili⁹ fortassis cōsiliū erit. prius sumpsisse cibū. Lauda-
uit albertus verba p̄sulis. Et in castellū rediens. hattoni prandiū dedit. nulla alia securitate ab ep̄o req̄sita
quo sumpto ad impatorē cū eo prexit. vbi mox capt⁹. z capitali sentētia dānat⁹. cōdemnat⁹ monet archie-
p̄iscopū de facta securitatis sue p̄missione. Rndit paz religiosus ep̄s. se fidei et p̄missioni satisfecisse. ip̄m
qz a castro egressum. incolumē sel in castrū suū deduxisse. Cū ad prādiū introiuit. bis reducere nō promissis-
se. Infelix Albert⁹ gladio obrūcat⁹ ē. Adeli⁹ romani q̄ pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hānibale roma-
missis. vinctū r̄misere. p̄dia q̄ albert⁹ hūit ip̄io postea cessēt. otto vō. iij. ip̄ator p̄dia pleraqz diuo heinri-
co tradidit vt in p̄uileglo eius scribitur. Nouerint oēs xp̄i fideles qualiter nos obinteruētum dilectissime

genitricis nostre adelheide caro nepoti nostro baio artoꝝ duci heinrico quoddā iuris nostri pꝛediū. ciuita
tē videlicet babeberg noiatam. cū oibus ad hāc respicientibꝫ rē. nra impiali potētia i ppetue vsus pꝛietatꝫ
cōcessimꝫ. firmiterqꝫ donauimus rē. Eam vrbe deinde heinricus impator sanctꝫ plurimū exornauit. Eccle
siā ac aulā epālem celeberrimā in ea fundauit. cū sua contozali sancta vꝫgine kunegūda. Nā nil in vita p
termiserūt. qđ ad honorē dei p̄tinere. secernerēt. q̄ post mortē in eadē basilica summa ac regali. multis mira
culis clarēt. ibiqꝫ berengariꝫ sepultus ē. q̄ regnū ytalie vsurpauit. Et ab ottone pꝛimo captꝫ in germanias
ductus. illic exulans obiit. Ornaturqꝫ bec ciuitas edificijs publicꝫ ac sacris edibus ppulchris. habz r san
ctū ottoꝝ eius loci ep̄m aplicū pāmeranne. cū vexillo diui geozij. credūt quoqꝫ duas e sex ydriꝫ ibi esse.
in quibus vinū ex aqua factū. a domino saluatore. euangelistaz tradit historia. Et gladiū cum quo petrus
malcho auriculā amputauit. Laudem vꝫ vrbis ac descriptionē gottefridus viterbiensis elegans hystoriꝫ
hꝫs sequentibus edidit.

Bauaricus fluuus vulgo radiantia dicitur
Norica rura fonens. varieqꝫ vagādo relicꝫ
Montis pauonis. vrbis amena colit
Nomiē vulgato mons babeberga vocatur
Flumine crāssatur. vicinaqꝫ terra rigatur
Ponsqꝫ supstratꝫ. cingit vtrūqꝫ latus
Urbis laudāda nimis mōtꝫ sberescit ab imis
Indeqꝫ sblimis fit turribus in situ pꝛimis
Montis ab vrbe tñ culmina clerus habet
Agmine muroꝝ series p̄cincta domoꝝ
Exclusis laicis. munitio fit dominoꝝ.
Ecclesie forma. mōtis caput auget r ornat
Mons pauonis hꝫ colles sibi collaterales
Tres q̄si cōsiles. vrbis quoqꝫ pꝛincipales

Ipe nitēs mediꝫ. p̄eminet absqꝫ pari
Pulcrior illoꝝ loca maxima dat monacoꝝ
Templaqꝫ multoꝝ reliqꝫ dant canonicoꝝ
Quarta ps fluuio p̄bet vtrūqꝫ forum
In crucis q̄ modū. posuit sibi pauo colonū
Stat mediꝫ petrꝫ. stephanꝫ sibi dexter hꝫ
Uertice stat iacobus. lena michael retinet
Fertqꝫ secus fluuū. virgo maria decus
Cesaris heinrici sancti cognomine claudi
Hec r maiora multa fuere bona
Cuius r ossa bona sunt ad miracula pꝛona
Hoc opus bec dona sua pꝛtulit alma corona
De vocat historia pauo beate vale.

MONS HONAGORVM

Sexta etas mundi

Anastasi⁹ terci⁹ papa. p^{ri}a roman⁹. sergio p^otifici surrogat⁹. p^otificatum inijt. Quo landulphus beneuetan⁹ pnceps graui preho in apulia cu gre cis decertauit z vicit. Hic vir bon⁹ modeste z integre in p^otificatu vixit. nec in se qcqua habuit. q^o rep^obendi possit. que p^otific^o hac vna i re laudare possum⁹. q^o nemine eoz. q^o an se in p^otificatu fuere ignominia aliq^o notauerit vel maledi centia psecutus sit. a q^o cu nil memoria dignu gestus sit. secudo anno pontificat⁹ sui moritur. Et in basilica petri sepelitur.

Lando papa p^{ri}a roman⁹ anastasio successit. Hui⁹ aut vita ita obscura fuit vt etiã sint q^o eu inter pontifices n^o numeret. maxime vincentius histori cus. aliter martin⁹ sentit. z gothefridus q^o scribit. Landu autem sua interposu isse. q^o minus ber^ogari⁹. z rudolphus comit⁹ guidonis fili⁹. inter se decertaret. Land⁹ aut. sexto pontificat⁹ sui mense. die. xxi. moriens. in basilica petri sepelif

Ordo cluniacensiu sb regula diui Bndicti incepit

Ordo cluniacensiu an no dñi nongentesimo tercio decimo. sub regula di ui p^{ri}s Bndicti ab oddone abbate viro vtiq^o sanctissi mo initiu sumpsit. Na ber no abbas moritur⁹. oddo nem olim musicu cluniacen sis cenobij pstituit abbates ea p^oditoe vt eccia cluniace sis q^oannis gignacensi pfol ueret. xij. denarios. **O**ddo aut mire ac incopabilis sanctitatis in monastica di sciplina ferues. cu eiusdem ordinis mochi. a p^{ri}mis eoz p^{ri}s bndicti institutibus plimu declinauerant. Qua obrem pmor⁹ oddo abbas feruorem semimortuoz de nuo excitauit. et multa ad monachoz instructoem scri psit. Et laudabilis istitutio bti bndicti in diuersis ceno bijs reuixit. Hic a remigio antisiodozensi in musica et dialetica a p^{ri}mo e eruditus

Oddo pm⁹ p^{ri} cluniacep

historia de sancto Martino edidit. Ubi z paulo post in domino sanctissime quieuit.

Joannes eius nominis decimus. p^{ri}a roman⁹. patre sergio. pontifice anno domini nongentesi monono pontificatum inijt. presul rauenas is antea fuerat. epatu deiecto ppli tumultu. Veru lando mor tuo p^otificatu adeptus. sp^us militares magis q^o re ligioni deditos gessit. Indigebat autem huiuscemodi pontifice eccia. q^o p^ofestim sarracenos ytaliam i multis locis occupates cu albericio hebrurie marchione i au xiliu accito p^ofixit. z superas ab vrbis finibus sbmo uit. Is i triumpho medu roma redies alberici odium i se concitauit. z cu eu e roma expelleret. vngaros i yta

lia vocat. q^o plus calamitatis q^o sarraceni ytalie intulere. Joannes aut seditioe militaria militib⁹ guidonis comit⁹ captus. z i vincula p^oiectus. cervicali in os p^oiecto necat. p^otificat⁹ sui ano. xij. mese secudo. die tercio. Eius i locu alter ioannes subrogat⁹ vez qz vi sede occupauerat. E loco statim deiectus connumera ri inter pontifices non meruit.

Leo sext⁹. p^{ri}a roman⁹. legitimis suffragijs p^otifex creatus. vir vtiq^o bo nus. q^o nil tyranicu i vita p se tulit itegre z modeste vita ducēs ac rei diui ne psulens. reuocare ciues ad p^ocordia temeritate p^oz p^otificu adhuc tumultu antes. coponere res ytalie. pacare externu hoste. ppulsare barbaros a ceruici bus ytalie conatus e. Sed du in hys opibus laudabilib⁹ vsaret. septimo me se. die q^ontodecimo p^otificatus sui morit⁹. sepeliturq^o ad sanctu petru.

Stephan⁹ ei⁹ nois septim⁹ p^{ri}a roman⁹. eo tpe p^otificatum inijt q^o hūgari Salemonia saxoniaq^o pplantes. ab heinrico germanie rege apd mersburga ingeti clade supati sunt. ei⁹ at vita masuetudis z religiois plena fuit. q^o secudo pontificat⁹ sui ano. mese vno. die. xij. morit⁹. Inq^o. b. petri basilica sepelitur.

Linea summoz pontificu
Anastasius tercius

Lando

Joannes decimus

Leo sextus

Stephanus septimus

Berengarius eius nominis primus, foroiulianorū dux, roma oriundus ex longobardorū regum stirpe, pgenitus, et in bellicis artibus prudētissim⁹. ludouico predicto supato, primus in ytalīa imperiū sibi vendicauit, impauitq; annis, 4. romani em̄ et ceteri ytalī nullū ab impatore diffidijs regni francie implicito, auxiliū aduersus rebelles longobardos affuturū intelligentes, berengarium ducem foroiuliensem creauerunt impatorem, nec tamē adeo in creatione illa fuerunt cōcordes, quin guidonem spoletanū ducem alij regem ytalie declarauerunt. In ytalīa vō creati principes noui, inter se dissidentes, aliquot cōmissis plijs cōcurrerūt, pmissq; in cōgressibus guido berengariū incōmodis affectit. At berengarius vir magnanimus aerei militaris scientissimus breui supior euasit vt guidonē in etrurie ciuitatibus q̄s tenebat, in suocq; ducatu spoletano se oportuerit continere. Itidē fecisse dicit ambrosio alio bergomensis comiti. Quibus sū latis et interfectis berengarius in vnū copijs suis contractis, cū romanis etiam bellum gessit, qd̄ quidem landonis pape prudentia cito sedatum fuit. Guidone aut mortuo, lambertum filiū illi in regno successisse certū est, cum quo plurimas pcertationes habuit, a quo (vt nonnulli affirmant) postq; ab vngaris cū quatuordecim armatorū milibus apud forūiulū fugatus fuerat, apud veronā supat⁹ est. Berengarius imperij sui vires nomēq; ad eam ytalie ptem q̄ nūc longobardia ad alpes vsq; obtinebat. Magna em̄ tum erat inter ytalos germanos et frācos de possessione imperij concertatio. Vñ et grauissima bella orta sunt, nec extincta sine multoz interitu, om̄iq; puinciarū calamitate, annitebantur tamen romani ytalīq; imperij nomen in puincia retinere, serunt igit berengariū a landone pontifice fuisse coronatum.

Hugo arelatensis comes post berengariū impauit in ytalīa annis, x. hunc elegerūt ytalī contra rudolphū burgūdū q̄ berengariū imperio priuauerat cui cedens absq; contentione rodulphus in burgundia se recepit. Duxit vō vt debuit hugo ytalie regno potitus rodulphi regis exemplo admonitus suspectam eoz a quibus vocatus fuerat fidem, et dato sampsoni cuidam ex ducibus suis exercitus negotio, illos quid fieret principio ignorātes in exiliū egit. Nec tamen hugonē regem, sua satis tutata est prudentia, q̄ arnoldus bauaroz dux a factiosis exulibus, alijsq; domi potentibus ytalīs suafus aduersus eū in ytaliam cū paratissimo exercitu venit, quem veronenses primi regem ytalie appellatum intra menia acceperūt, vbi paribus animis ē decertatum. Vicitq; hugo et veronensibus reiectam in racheriū ep̄m suū rebellionis culpam deprecantibus peperit, ep̄us papiam in exiliū est actus tandem hugo cum parasset iniurias stephani pontificis mulctari vlasci, in ip̄o apparatu moritur.

Berengarius secūdus post vgonē vel vt alij volūt post berengariū primus accepto imperio impauit in ytalīa annis, 7. Sic itaq; cū cisalpinā galliam tantūmō tueret, iter hungaris dedit, vt in etruriam irent, euersis vrbibus ingentem pdam asportarunt. Per idq; tēpus post pacatos vngaros imperiū ytalie, vt restauraret adnitente berengario tyranni quibus formidolosa erat ei⁹ potentia perniciosis ytalie machinationibus resistere perrexerūt. Rudolpho burgundionū rege suasionibus pollicitationibusq; in ytaliam accersito, qui perditorum hoīm ytalie magnatū potius q̄ exercitus sui viribus fretus, berengario pulso in illius quondam imperij pte ytalie tribus annis regnauit. Nec tamē diu tardauit vltio, que bonos eaz regionū eque ac pfidos afflixit. Etem vngari ad quos berengarius cōfugit, salarzo dūce in ytaliam venientes, et omnia p que incedebant vastantes, papiam obsederunt et vt captam ferro et igni absumerent sunt adnisi. Tandem berengario secūdo quem ytalīa pulsum ad hungaros confugisse diximus, apud illos, vel vt aliq; habent scriptores apud bauaros vita functo, berengarius tercius in ytaliam venit.

Berengarius tercius primi berengarij ex filia nepos, in ytaliam veniēs, anno salutis noningētesimo trigesimoquinto imperio potitur, quem vō et quantū adduxerit exercitū, aut eius gentis ope adolefcens exul sit reductus nullus scribit. Sed apud multos constare videmus ip̄m stephani septimi pontificis tēpibus ytaliam ingressum esse. Sed interea sarraceni ad garganū sedentes appulis calabrisq; noua excursionē vastatis, beneuentū vrbem obsident spoliataq; incendunt. Quibus vltra progredi vt romāos inuaderent fines paratibus romani pontificis ioannis decimi suasionibus impulsusq; adducti guidones comitem cohortibus tumultuario delectu coactis perficiunt. Is in barbaros ducens furens repressit, berengari⁹ q̄s imperiū quietēq; in ytalīa reinregrare cupiēs, pacē federatq; cū hūgaris firmavit, hūgarīq; rabie q̄ in ytalos tot p annos assueti fuerāt in externos v̄sa alemāniā denuo pplare ac vastare ceperunt. Serunt aliq; hunc berengarium annis octo regnasse. Licet alij ea aliāq; de quarto berengario similia scribant.

Reges ytalie
Berengarius primus

Hugo

Berengarius secundus

Berengarius tercius

Hexa eras mūdi

Anno mūdi. 6133. Anno xpi. 934.

Joannes undecimus papa: p̄ia romanus: eo tempore pontificatū inijt: quo sanguinis fons genue largissime effluxit: future magne calamitatis indicium. Nam: & genua a saracenis ex affrica venientibus tum capis ac diripit. Et ungarī ytalīā ingressi longe oīa ac late populati sunt. Joannes autē pontificatus sui anno quarto. mēse decimo. die. xv. morit. vacat tñ sedes dies. xij.

Leo septimus papa. natione romanus. vgone & lothario in ytalīa impantibus post ioannē pontificatū adeptus nil dignū memoria gessit. q̄ potūficatu assumpto. cū remissus esset. pontificatus sui anno tercio. die decimo moritur. Et in basilica petri sepelitur. vacat tum sedes dies tres.

Edanne undecimo pontifice. anno nongentesimo tricesimo quinto saraceni affricam incolentes vt iam p̄missum est. ingenti ducta classe orā oēm eturrie maritimā populati sunt. & genua circūacti. urbēq; graui obsidiōe p̄ssam ceperūt. in qua maxima vsi sunt seuitia. vrbe ei spoliata. Et ijs qui arma ad defensionem induerant. primo impetu cesis. omnes pariter puberes masculos cū facta preda nauibus impositos abduxerūt. Quidā tñ scribunt impuberes genuentium ex affrica in patriam breui reductos fuisse.

Quam creatus est pontifex leo septimus. ad eius anni terni tēpora guilbelmus scribit heinricū germanie regem ac impatorem: de quo supra p̄missum obijisse. Cui sit in regno imp̄ijq; titulo suffectus otto filius mathilde saxonie regis filia de quo in sequentibus mentio fiet.

Stephanus octauus papa natione germanus. post leonem pontificatum suscipiens. Cum pontificatum suscepisset ita a romanis seditionibus vexatus est. vt nil memoria dignū ab eo geri potuerit. immo vero (vt Martinus refert) in tanta seditione mutilatus. turpiter aliquādiu. vitam duxit. Cum ob inhonestā vulnera prodire in publicum erubesceret. Parabat quidem rex hugo tantā iniuriam vlscisci. s̄ in ip̄o apparatu moritur. Cui quidem lotharius filius in regno succedens. hac de re nullam mētionem fecit. vel q̄ populi romani amicus esset vel q̄ breui regnauit. biennio em̄ post mortem patris sup̄iuit. Stephanus v̄o pontificatus sui anno tercio. mēse quarto. diebus. xij. moritur. vacat tum sedes diebus decem.

S. Bipertus

Bipertus quez alij Agibertū appellat. lotharie puincie nobilis princeps. vir sanctitate & ceteris virtutibus insignis hisdem temporibus ob clara miracula sanctis ascribitur. Qui inter cetera sue virtutis opa dū viueret gemalitense cenobium in francia p̄p̄is impensis. magnificentissimis opibus breui extruxit.

Sanguinis quoq; fons hoc anno vt p̄missum est historicis testatibus in genua vrbe maritima in loco vbi dicitur fontanella. p̄ diem integram largissime effluxit. qui & future calamitatis vrbis ciuibus demonstrat. vt de saracenis ex affrica solutes genuam vsq; peruenerūt iam dictum est.

Martinus tercius papa. p̄ia romanus. Vir quidem mansuetissimus qui placabilitatem & mansuetudinem stephani septimi imitatus est. pontificatum em̄ adeptus. bella omittens. religione sese totum addixit. templa vetustate collapsa instaurans. pauperes elemosinis pascens. Nō caruit tamē huius temporibus europa ip̄a bellica rabie. Nam cum otto annitteretur ytaliam ingredi. aduersante lothario magne cedes vtrinq; comisse sunt. adhortate tamē eos martino pontifice. vt ab armis discederent. cum vbiq; fame & penuria rez oīm laboraretur. Tercio autē pontificatus sui anno. mēse sexto. die. x. morit. & in basilica petri sepelitur. sedes vacat dies duodecim.

Agapitus secundus papa. natione romanus. ardente tumultu bellico ytaliam pontifex creatur. homo sane magnanimus. qui ottonem germanie regem contra berengarium impatorem. cognita eius superbia vocauit. Cui ope inter hunc pontificem & ip̄m berengariū qui omnia sibi contra ius fasq; vendicabat lites compositae sunt. Fuerat hic vir valde innocens. & reipublice xp̄iane amator precipuus. Qui pontificatus sui anno nono. mēse septimo. die decimo moritur. Eo fere tempore quo oddo cluniacē. monasterij abbas in domino decessit. Et in basilica beati petri sepelitur.

Linea summoꝝ pontificum

Joannes undecimus

Leo septimus

Stephanus octauus

Martinus tercius

Agapitus secundus

Lotharius ei⁹ nois secūdus hugonis p̄dicti fili⁹. p̄re defuncto impiū susci-
piens impauit annis. 2. Berengarius em̄ tercius magnis externoz addu-
ctis copijs ī ytalīā reuersus. ad p̄mā cuius aduentantis famā rebelles in vgonez
animi. multis ī ytalīe regionibus sunt ostesi. Is cū p̄uidisse vgo qd̄ viribus ne-
quisset. p̄silio p̄uidere perrexit. Dissis nāq; ad hostē iā aduentantē oratoribus
cū eo hīs constituit federibus. vt se ytalīa discedente lotharius filius ⁊ berēga-
rius ytalīe reges equo iure oīa administrarent. Viguitq; aliquotannis solo no-
mine cōfortiū. quod berēgarius acri vir ingenio lothariū spreuit. q̄ apud papiā
cū vxore alunda nobili ac ferocissima muliere. Cuius dotis iure eā ciuitatē ⁊ mul-
ta oppida obtinebāt se p̄tinēs iniuriā dissimulauit. Vgo interim post paz q̄ are-
latum redierat diem obiit. Lotharius aut̄ romanoz amicus p̄tra ottonē heinri-
ci filiū bellū durissimū suscepit. qz cū otto romā ingredi anitteret. hic eidem ad-
uersari cepit. p̄ quo maxime cedes hincinde cōmisse sunt. Secūdus tūc elapsus
erat annus regni berengarij terci⁹. quo in tpe lotharius solo noīe rex fato est fun-
ctus. Et berengarius alundam. ne alicui nuberet p̄rimoniū sui dominiuz. Et yta-
lie regnū p̄ dotis occasionem inuasuro. publice apud papiāz carceri mancipauit.
Eo aut̄ mortuo ottoni nupsit.

Rudolphus q̄ apud veronā berengariū supauit. quē ferūt postea trib⁹ an-
nis impio potitum esse vt p̄missum est. Is rudolphus burgūdie dux. q̄ su-
perioribus diebus hugoni arelatensi comiti in ytalīa cesserat postea francoz rex
factus regnauit annis. 2.

Quid tpe berengarij impatoris aut lotharij regis nomē auctoritas vel po-
tentia effecerit ⁊ an tres vel quatuor berengarij extiterint. vt ignoret facit
scriptoz ariditas. Igit̄ cū obscure de berēgarijs mentio fiat null⁹ mirabit̄. q̄ vin-
cenciū beluacensis. fratris martini polonicaensis archiepi. Sicardi cremonēsīs
epi. ricardi ⁊ guilhelmi monachoz. gofredi viterbiensis. ⁊ fratris ptolomei de
iuca chronicoz libros p̄legerit. Ne em̄ omēs eoz hac in re errores qd̄ longuz eē
recenseamus. quū aliq; eoz dicāt p̄mū berengariū q̄tuor. ⁊ secūdū. xij. annis im-
perium tenuisse. tempa lotharij ⁊ tereij berengarij ad. xij. annos protrahūt. vt
q̄uq; ip̄os impatores latinos cū regibus ⁊ tyrānis interiectis. p̄ ānos duos de-
triginta tantumō in ytalīa fuisse vltimus dictoz scriptoz lucēsīs affirmet. Quā
q̄ igitur pauci dictoz impatorz regū ⁊ tyrānoz tempora distinguere possint. Id
certum habemus a berengarij p̄mi initio imperio ad othonis p̄mi ex germa-
nis legitimi impatoris coronationem a ioanoe duodecimo p̄tifice romano fa-
ctam. annos ad quinquaginta intercessisse. Et ip̄m othonē berengariā in lōbar-
dia primo regnare permissum. postea in exilio egressē.

Berengarius quartus quē alij p̄ tercio ponūt. mortuo lothario imperato-
re imperio potitur. ⁊ cum alberto filio imperauit ānis. xj. Vir certe dignis-
simus. ⁊ acri animo ⁊ industria celebris. Qui cum apud vngaros exul a patria
militaret audiens heinricū bauarie ducem hungaros supasse. Is em̄ aquilegia
capta. cum forte tunc hūgari ytalīam inuadere dispositi iustinopolim aduenerūt.
quibus sese opposuit heinricus. ⁊ cōmisso bis p̄lio hūgari accepta primoz ite-
rū clade repulsi in hungariā redierūt. Inde omnē ytalīe p̄tē ditissimā que aq̄i-
legiā papiāq; intercedit excursione populatus est. Berengarius repente statio-
nibus exercitu papiā. p̄perare cepit. Qd̄ cum habuisset exploratum heinricus.
exercitum apud papiā nauibus impositum deduxit in padū. Inde continuato
ex eo loco itinere intra austriā se recepit. Postea berengarius vniuersam ytalīā
obtinuit. ⁊ imperatoris nomen sibi indidit ⁊ albertum filiū ytalīe regem nūcu-
pauit. Cūq; nimīū oneribus ⁊ vectigalibus ytalos primere cepit. Et alundā lo-
tharij vxorem in Garda veronensis agri cum sola ancilla carceri mancipasset. ⁊
omnia sibi contra ius vendicare. ytalī p̄ agapitū othonē regem in ytalīā vocāt.
qui eos in regno ytalīe deturbauit. ⁊ alundam vxorem duxit.

Albertus berengarij filius apud rauēnam constitutus venetos mercatores multis affectit incōmodis
comacensiu em̄ nauigio quod illi haud quaq; tenue tunc habebant fretus. mare illud latrocinijs te-
nebat infestum. Id cum veneti diutius pati nec possent nec vellent. nauigio tumultuarie cōtracto. in coma-
clium ducto oppido primo impetu captum cum oppidanorū nauibus incenderūt captos autem oppida-
nos et iuramento ne vltra in predam cuipiā aduersum se obedirēt astrictos dimiserūt illesos. Otho deinde
contra berengarium in ytalīam descendit quem tandem post magnas cedes victum in potestatem accepit.
Et statim alterum in constantinopolim. alterum in germaniam exilio relegauit. vbi demū ambo vitam si-
nierunt.

Berta etas mudi

Laxis hūgarie rex

Laxis rex hūgaroz. hūgaros suos pulsus de bauaro. quē in ytalīa regna-
re opinaret vlturus. patissimo exercitu ytalīā irrupit. tantusq; ytaloz ani-
mos tūc pauoz inuasit. vt vltimū impedere exterminū cōtremisceret. Berenga-
rius vō siue p̄picioze vsus fortuna. siue cōsiliū prudentia. Albertū mittēs filiu ta-
xim multa oratū puicit. Et acceptis uūmoz modijs argētoz (vt tradūt) decē re-
cedens ytalie pepercit.

Hūgari em postq; p̄ germaniā primo postmodū p̄ galliā satis fuerat deba-
chati. deinde bulgaros tributarios fecerūt. postea barbāre efferate gentis
alluio tot tantasq; nationes z puincias satis supq; inūdauerat. ytalīa siue cala-
mitatis pte nō caruit. ytalīaq; ingressi. Venerūtq; via forouiliensi. malo ytaloz
rū ab initio mudi barbaris patefacta. furētesq; hūgari cede incendijs z rapinis cūcta vastantes. Alberic⁹
q; marchio cū p̄ inuidiā in gratitudinēq; e roma pulsus fuit. vngaros ad opp̄sionē romane vrbis accersi-
uit. Ea aut gens romani agri fines qd̄ in p̄mis albericus q̄siuerat nequaq; attigit. Etruriā vō oēm quā al-
bericus saluaz esse pactus fuerat. cōmissis summa z alias inaudita impietate cedibus incendijs z rapinis
p̄pe destitutā desertāq; reddidit omēs em mortales feminas atq; hac mares q̄ cedibus sup̄fuerāt aut fuga
plabi nequuerāt in vngariā abduxit. Tandē sub ottone primo impatore impetū in germaniam fecerunt.

Boemia añ hec tpa ad xpm cōuersa. vbi vorziuous vltim⁹ paganoz ducū a btō methodio morauo
Brū archiepo cū ludimilla cōiuge ad baptismi grām p̄ductus ē. nongētesimo quinto anno. post christi
saluatoris ortū. ludimilla sancta mulier habita etiā miraculis claruisse fert. Christianā aut veritatē āplexi
fidem catholicam inter bohemos magnope ampliarūt. ludimilla filia fuit comitis Slawibozij de castello
Bzew quod postea melinea dictum ē.

Spitigneus fili⁹ horziuogij primi xp̄iani ducis bohēmie. post obitum ei⁹
principatum obtinuit. Is em ex ludimilla sancta muliere tulit duos filios
spitigneū z vratislāū. primus patri successit. sed mortens sine filijs fratri princi-
patum reliquit. Coniux aut vratislāi drabomicia de durissima gente luticeñ. sa-
xis. mulier audax z ad scelus prona. duos pariter filios viro peperit v̄tzeslāū z
boleslāū. priorem ludimille tradidit educandū. alter ip̄a nutriuit. alūpni ex nu-
tribus innati mores v̄tzeslaus pietatem colere. mansuetudinē p̄ se ferre. xp̄i-
ana sacra venerari. elargari multa paup̄ibus. nulli obnoxius esse. boleslaus ydo-
loz sectari culturam. honores ambitiose querere. adulterari. rapere. occidere. in-
scelera cuncta prolabi. p̄ sup̄rema ordinās ludimille quousq; liberi adoleuissent
gubernationē puincie dimiserat. Id egre drabomicie fuerat socrū i castello the-
tin strangulari iussit. ip̄a imperiū accipiens in omēs crudelis etiā v̄tzeslao filio
infesta cui preferre fratrem non dubitauit.

Spitigne⁹ Vratisla⁹
Duces bohēmie

S. V̄tzeslaus dux bo-
hēmie

V̄tzeslaus dux bohēmie filius vratislāi quē bea-
ta ludimilla. vt nepotē carissimū in fide xp̄iana gloriofissima matrona bo-
hemozum prima margarita. ac sacris litteris z eloquijs peroptime imbuebat.
Quem potus cibiq; parcissimū fuisse tradūt. corporis maiestatem decor. virgini-
tatem ad vltimū vite seruasse. diuina in templis officia diurna nocturnaq; nūq;
neglexisse. Et noctis quidem tempe nudis pedibus super glaciem ac niuem iter
agentem vim frigoris minime sensisse. Inisse eum iubente populo (adhuc viuē-
te matre) principatū creuerat iam v̄tzeslāi nomē. mirac; populi caritate atq; ad-
miratione celebrabat. Sed quanto ceteris dilectior. tanto acrius se in odiū fra-
tris matrisq; cōcitabat. Fit conuiuiū apud boleslāū matre iubēte. vocat v̄tzes-
laus qui z si mortem instare predixerat. facta tamē de peccatis suis cum sacerdo-

te ex more xp̄iano p̄fessione. fraternā domū ingredit. Ibiq; statim boleslāi manu p̄cussus interiit. v̄tzeslāi
sanctitatem. Quo die celsus est xp̄i deum testimoniū perstitisse memorie prodiderūt. Qui regi dacie p̄ vi-
sum apparens. suo martyri edem construi mandauit. ip̄m aut v̄tzeslāū multis miraculis claruisse atq; in-
ter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt.

Otto ex mathildo filia theoderici regis saxonū z heinrici regis filius ei suc-
cessit in regno. Is p̄clarissima multa maximaq; i regnis fracie z germanie
gessit. z cū ei⁹ virtutū fama etiā in ytalīa celebris haberet. agapit⁹ p̄tifer multi-
q; p̄ceres berēgarij albertiq; filij tirāidē exosi. illi⁹ opem reb⁹ afflictj italie po-
p̄lcerūt. q̄ cū q̄uagita z eo vt aliq̄ volūt āpli⁹ armatoz milib⁹ mouit. trita et
apta p̄ foruilij regionē via. italiā ingressus berēgariū impiō z albertum regno
ytalie deturbauit. Italiāq; potitus alundam lotharij q̄ndā vxorē carcere eductā
in vxorē accepit. Reuersus i germaniā otto ex alunda vxore anno vix dū elapso
filiū suscepit. Cui ottom postea secūdo fuit appellatio. Ottoq; rex interea bole-
slāum bohemoz ducem inimicos i se animos p̄ferentem domuerat. Quo felici-
tate dum omnibus in locis rex p̄stantissimus. idemq; vir optimus otto v̄tif.
gloriosi z simul saluberrimi facinoris occasionem est nactus cū hūgaris bohe-
mis vt infra patebit.

Otto primus rex

De progressu imperii ac translatione eius in germanos.

Imperiales tituli. imperiūq; a romanis gallisq; ac longobardis ablati. Et ab ottone nunc suscepti. in germaniā hic primū transferūtur. vbi et nūc vsq; cōseruantur. Et qm̄ deo auxiliante hoc in loco in germanoz imperiū deuenimus. Nō alienū videtur pro huius excellentissime dignitatis cognitiōne. pauca de progressu sacri imperij in medium afferre breuissima ex amplissimis altius repetentes. qđ maximi auctores tam legū interpretes: qđ sancti doctores de cesarea potestate sentiant. ac eius translatione in germanos

Romana regia potestas. quā sacrum imperium vocitant ab ipsa humane nature ratione. q̄ optime viuē di dux est. Cuiq; omnes parere oportet. originem dicit. Exactis nāq; ex paradiso deliciarum primis parentibus. Cum in agris homines atq; in siluis bestiaz modo vagarentur. victuq; sibi serino vitam propagarent. Animaduertit homo. nā rōnis participē illum deus creauit. hominem homini ad beneuēdū maxime conducere. societatemq; fore plurimū necessariam. Sic ergo qui segregati prius vitā in siluis more ferarum ducebant. siue docente natura. siue deo volente totius nature. mgro insimul conuenere. societates instituerūt. domos edificarunt. oppida muris cinxerūt. artes inuenerūt. et cum alter alterius cōmodis inseruiret. placebat mirūimmodum singulis vita civilis. dulcisq; nimū videbatur et p̄uquoz et amicoz consuetudo. Cuius fuerant prius exptes. Verum sicut ab homine multa parantur homini cōmoda. Sic nulla est pestis que homini ab homine non nascatur. Leperunt itaq; homines violare societate: fidē frangere. pacem turbare. iniuriam cōciuibus vicinorūq; tum opibus tū matrimonijs insidiari. rapere alienas. phas omne obrūpere. nec em̄ pacis emula mat̄ litū suiq; prodiga cupiditas passa est diu manere ius sancte societatis illesum. Cum ergo premere ab initio multitudo ab hīs qui viribus erāt editiores. Ad vñū aliquem confugere placuit virtute prestantem. Qui et iniurias prohiberet. inferri tenuioribus. Et equitate constituta. summos cum infimis pari iure teneret. Idq; nedū vna in gente. sed in pluribus factum est. Atq; hī sunt qui postea regis nomen obtinuerunt. Quoz constituendorū causam publica dedit utilitas iusti prope mater et equi. Nec sane aliam ob causam rege fuerat opus. nec tante dignitatis fastigium cuiq; cōmittere oportebat: vt ceteris omnibus preferret. honoraretur ab omnibus. ac preciperet omnibus. nisi vt esset qui publica tueretur. ac iusticiam ministraret. Verū cum plurimos reges orbis haberet. Lepit (vt fit) pluritas principum discordiam parere. Nāq; cum modo de finibus. modo de iurisdictione p̄derent. Nec esset qui lites dirimeret. nisi gladius. cum nemo minorem se altero reputaret. strepentibus ac furentibus bellis. Nec ciuitas cum ciuitate. nec puincia cum puincia conuenire poterat. dulceq; illud ac suauissimū humane societatis cōmerciū. phibeat. Sed affuit presto benigna humane nature prouidentia. Que suapte ingenio ad optima tendit. nec vult q̄ sunt queq; futura sunt male disponi. Hanc igitur operante ad vñū principatum. quem greci monarchiam. Nostri vō imperium vocitant reduci singula placuit. Nec em̄ aliter pax poterat vniuersalis haberi. Hinc illud assirioz imperiū exortum est. Hinc grecorū principatus alexandri magni virtute atq; fortuna ex europa in asiam ac libiā ampliatus. Hinc carthaginēse. Sed cus hec imperia nūq; sibi totū orbem subiecissent. Ac p̄terea pacem vniuersalem parere non potuerūt. Placuit siue humane nature altrici. siue ipsius nature domino rectoriq; deo. romanū imperium excitare. Roma igitur vt premissum est ab initio per reges gubernata est. septēq; regibus paruit. Quibus exacti duo constituti sunt penes quos summū ius esset. Ad extremū cū neq; populus neq; senatus satis. p̄be puincias vrbēq; regerent data ē vni potestas vt ratū esset quicqd ab eo cōstitueretur. Cui rei principū iulū cesarem p̄stitisse non est ambigū. Constituto vt diximus principe lege antiqua q̄ regia nūcupatur. popul⁹ ei et in eum om̄e suū imperiū ac potestatem contulit. Nec em̄ vel populare regimen qđ pollicū. vel optimoz ciuū qđ aristocraticum appellat. tam iustum tamq; pacificū esse potest. quā monarchicū qđ in romano principe recognoscimus. Quod aliquando per ytalos. aliquando per hispanos. Interdū per affros. dalmatasq; constat administratum. Peruenit etiam ad grecos diuq; apud constantinopolim tante gloria dignitatis permansit. Et quāuis aliquādo duo insimul fuerint augusti: vt dyocleciā⁹ et maximian⁹. non nūq; etiā plures. Id tamē vsurpatione magis q̄ iure contigit. In apibus em̄ inquit Gregorius p̄iceps vnus est. Brues vñā sequūtur. imperator vnus. Obuenit aut̄ hec dignitas nūc senatus electione. nūc populi vocatione. nūc militari fauore: nūc principis ordinatione. Demū vō negligentibus romā grecis: etiāq; nunc barbarozum. nūc alioz direptioni relinquentibus. populus ille romanus qui suo sanguine tm̄ parat imperium. Quiq; suis virtutibus monarchiam fundauerat orbis: venientem in auxiliū eius Carolū magnū francoz regem natione germanum. qui vrbem sacraq; loca ab omni hostiū concursione defendit. primo patriciū post augustum concurrente summi p̄sensu pontificis acclamauit. a carolo itaq; magno imperij dignitatē occidenti restitutam. vsq; ad ludouicū arnulphi filius imperiū apud gallos nō parū habuit incrementū: vix postea principum illoz ignauia. splendor ille romani imperij in obscuras tenebras conuersus est. atq; imperium quod annis centum et decem franci potiti fuerāt. demū in longobardos deductum est. Postremo in germanos duce ottone heinrici regis filio translatum est. Taliq; modo in germanos romanū imperiū constat esse translatum. atq; vsq; in presens obseruatur. Quod per varias man⁹ deductum. Nunc ad fridericum tercium ac filiū eius regem maximilianū per legitimā electionem deriuatum est. Quibus suprema in temporalibus est ex alto cōmissa potestas. vt bella feliciter pagant: pacē delectoerent. et reipublice statum sustentent. Ad quas res omnes populi. omnes nationes. omnesq; reges ac p̄ncipes. huic imperio libētibus animis se submittent.

Berta etas mundi

Anno mundi. 6153. Anno xpi. 954.

Joannes duodecimus papa romanus. de via lata. patris Alberici potentia fretus. pontificatum occupat. Octavianus is quidem primo vocabatur. Albericus enim quidam romanus civis potentissimus per factionem cum magnatibus inuictam. per vim clero et populo illatam filium suum octavianum creati pontificem obtinuit. Qui iohannes duodecimus appellatus est. Is vitam nondum pontifici. sed cuiusque privato turpem in pontificatu duxit. Quippe quod propter venationis (cui se totum dedit) leuitatem. mulieres palam habuit concubinas. Erant tamen romae duo consules ex nobilitate quotannis. quod ad vetusti consularum exemplar summe reuerentiae. Et perfectus ite n ex nobilitate creatus populo ius dicebat. Ex plebe autem creati singulis annis. xij. quibus de carcomibus erat appellatio. senatus vice consilium deliberationibus obtinebant. Parebant vero romanis a quibus migratus annuos accipiebant omnes urbes et oppida vicina etruiae intra urbeuentanum tudertinumque agros in urbem vergentis. Et quicquid a neapoli et a marsis reatinisque ad urbem pertinet ulteriora partem greci. partem sarraceni occupauerant. Octavianus itaque potentia in satis libera ciuitate fretus. pontificium munus humeris suis nequaquam conueniens sibi desummi. Hac quidem indignitate moti duo cardinales litteris ottonem obsecrant. ut derum populum romanum e manibus heregarum iohannisque duodecimi vendicare conerent. aliter christianam fidem cum imperio perituram. Quorum iohannes uterque nomine. diaconus uterque dignitate. et ordine erat. Similesque litteras ad othonem multi italici populi et potentes domi nobiles dederunt. Interim dum otto expectaret re per indices patefacta. Joannes duodecimus iracundia eius erat impotens excaduit. Et cardinales diaconos naso unum. manu alteri mutilauit. hac obrem otto in italiam mouens urbem ingrediens a iohanne honorificentissime suscipitur. coronaturque ut quidem tradunt. accepto germanie pannonicisque titulo. Translatum tamen primum ad germanos impio. alij a leone hoc factum existimant. Composito aliquantulum statu ciuitatis cum iohanne secrete collocutus. eum a flagitijs deterrens. ad virtutem cohortabatur. Verum cum nequaquam moueri e sententia videretur. ad minas conuersus. Is iudicium reformidans in siluis more fere aliquandiu delituit. Interim post paucos quibus redierat menses obiit. Et ut multi habent scriptores in adulterio deprehensus. pontificatus sui anno nono. mense tercio. die quinto eius vero in morte sedes dies. 12. vacat.

Benedictus quintus papa. patria romanus. ex diacono in seditione pontifex creatur. ab his potentissimum qui iohanni cognatione factioneque coniuncti fuerant. Cum prius otto leonem electum confirmasset. proterui tamen benedictum in petri apostoli sede per romano pontifice locauerunt. Ea cum intellexisset otto non ultra vrbis comminationibusque agendum ratus. primum omni agrum et ditionis romanorum ciuitates. et oppida pleraque capi diripi ac magna ex parte vastari curauit. Romam exinde adeo dura pressit obsidione. ut modicum fursuris per eam tempestates triginta aureis venundatum fuerit. tantisque coangustatos malis romanos benedictum ottoni dederunt. et leonem acceperunt. Edomita romanorum proteruita. otto in germaniam reuersus benedictum apud hausburcham relegauit. vbi post paucos menses vita est functus. Vixit autem in pontificatu mensibus sex dies quinque. Sedes deinde diebus viginti vacauit.

Leo octauus papa. ciuis et latronensis ecclesie. pthosceniarius a clero populoque romano pulso iohanne pontifex creatus ante benedictum. quem otto in sede petri confirmauit. quod cum fureres romani et passione obcecari eiecissent. agentem imperatorem spoletum adisset Otto eos vi et armis expulit leonem suscipere. qui statim romanorum inconstantiam pertesus auctoritate eorum eligendi pontificem a clero populoque romano ad imperatorem transtulit. Leoque pater vix ad tercium mensem quibus restitutus fuerat superstes fuit. Anno enim primo. mense quarto moritur.

Joannes. xij. papa. narniensis episcopus. patria romae patre iohanne episcopo leoni successit. Quam petrus vrbis prefectus capitali odio persecutus est. Accersit autem Jofredus in campanias comes potens armatis stipatus. iohannem in pontificem lateranensem cepit. perduxitque in adriani molem. quam tunc sic et nunc castellum sancti angeli appellabatur. pontifexque ibi aliquot custoditus diebus in campaniam ductus est ad iofredi libidine retinendus. Vix interfecto iofredo eiusque unico filio a iohanne capuano principe. pontifex xj. mense sui exilij romam perire rediit. otto cognita pontificis calamitate romam perueniens consules prefectum cum decarchonibus in vincula coniecit. Inde cum otto senio prefectus obiit. non multo post iohannes pontifex sexto pontificatus sui anno. mense. xi. die quinto subsecutus est.

Benedictus sextus papa patria romae iohanni in pontificatu et calamitatibus successit. qui et ipse a cincto ciue romae. et quidem potentiori in castellum sancti angeli trusus. eo in loco non multo post strangulatus vel ut alij habent fame moritur anno primo. mense sexto sui pontificatus.

Linea summorum pontificum
Joannes duodecimus

Benedictus quintus

Leo octauus

Joannes terciusdecimus

Benedictus sextus

Otto primus germanoz impator. heinrici regis nobilis heres in regnū succedens. Anno salutis. 962. postq̄ in germania decē z octo annis regnavit impator a pontifice declaratus. imperavit annis. xij. primo in palatio aquisgrañ. a hildiberto archiepo magūino prim⁹ coronatus. Vir utiq; xpianissim⁹ z eccie romane amator atq; acerrimus defensor. Qui comito boleslao boemoz duce post liberatū ludovicū francie regem pacē regno dedit. Eodemq; tpe Ugo magnus comes parisiensis q̄ sorore ottonis in mrimonio hēbat. Ludouico regi francie iterato inimicari ceperat. qđ cū intellexisset otto ne continendo in fide sororio satis p̄ nūcios litterasq; pficeret. secūda expeditione in franciā delatus ip̄e cōpescuit. z regi parere ac subesse coegit. Dux quoq; gisilbertus q̄ regis ottonis sorore habebat in vxores aduersus francos vt hostis ad andernacū p̄cessit. vbi a francis victus fugiens in reno submergitur. Rex aut̄ belgicā ingressus totā in deditōnez redegit. post hec rex ludouicus viduas gisilberti vxore in cōiugem accepit. hungari quoz siue qz vicinos p̄tiguosq; bohemos ab ottone comitos ac subactos indigne ferrent siue qz illum francie expeditionibus occupatū min⁹ resistere posse crediderint. impetū in germaniā fecerūt. atq; sup̄ licum flumiū p̄pe ciuitate augustā cōfederūt. Quibus otto p̄cibus vdalrici sanctissimi illius vr̄bis ep̄i motus occurrit. Duxit vero in illos magna spe. nec minori cōfidentia plenus otto. z paribus animoz ardoribus paribusq; hincinde odijs p̄lio. qđ aliqđ diebus p̄ solas noctes intermisisse fuisse ferūt. decertatū ē. Quāq; vō ottoni z germanis victoria cesserit cruetissima. Cecidit em̄ in eo p̄lio gener regis coradus z dux wormaciensis. hūgari tamē nō fusi sup̄atq; potius q̄ pene ad internitiōnē cesi fuerūt. Adeoq; tuc eneruata ē potentia hungaroz vt multis postea t̄pibus se cōtinuerint. Tres in eo p̄lio reguli ad potestatem ottonis viui p̄ducti sunt. quos germani ottone etiā vt p̄biberet adnitēte. laqueo in hungaroz dedecus suspēsos necauerūt. Ea tot tantarūq; diu z multis p̄tinuataz i loc̄ victoriaz. ottonis fama rōnis ytalizq; suauit. vt cū berengarij albertiq; filij. tum etiā ceteroz ytalie tyrannoz malis sinē quererēt. ottonē orauerut vt romanā ecciam liberaret. Aditurus germania otto filiū ex alunda vxore susceptū ottonē nomine annū etati septimū agentē in germanie regē apud aquisgrañ. coronauit. Ottoni rome appropinquātī romanos obuiam effulos fuisse. illūq; triūphi apparatus in vr̄bem deduxisse multi cōcordant scriptores. Joannēq; duodecimū ottonem in cesarem romanūq; impatorem augustum coronasse. Alij eā coronatōem leoni octa uo attribuit. quā opinione Gracianū in decretis secutum fuisse videmus. Inde cum iohanne multis institit vt a flagitijs tempans vitam pontifice dignā duceret. Et cū suasiones paz prodesse intelligeret. ep̄iscopos ytalie cōuocari curauit. Sed pertinax in turpitudine iohannes roma fugiens in montibus delituit. Cū magnus ad impatorem cōcursus factus. efflagitatūq; est vt quēpiam ille dignū pontificē designaret. otto modestia vsus electū se iubente a clero z populo leonē cōfirmavit. quo facto z rebus vr̄bis rome cōpositis otto spoletū accessit. Is quoq; grecos in apulia z in calabria sup̄auit. Et romanoz imperiū ad fracos oriētales reduxit. atq; in goslaria saxonia argentifodmas inuenit. Addeburgam vbi sepultus est ornamentis plurimis decorauit. z metropolim fecit. denarij item ab eo ottolini vocati in ytalia constituti sunt. Alia insuper facinora laude digna inuictissimus hic impator strēnue gessit. Erat em̄ mitissimi z singularis clementie homo. Suscepta itaq; imperij dignitate singulis p̄pe annis ex germania in ytaliā veniebat. Tandē ottonem filiū admodū senex rome imperij consortē fecit. Quo facto in germaniā p̄fectus. senio p̄fectus. viēne morit̄. Cui⁹ corp⁹ in madeburg germanie vr̄bē delatū. in tēplo scti mauricij qđ ip̄e sumptuosissime construxerat sepelitur.

Linea imperatorum
Otto primus

Herūt multa p̄digia tū ytalia apparuisse. Nā z lapis de celo mire magnitudinis cecidit. scēuente vētoz z hymbriū p̄cella. Et in vestib⁹ multoz signū crucis ac qđē cruetē diuinit⁹ apparuit. q̄ qđē portenta indicare magnas clades z calamitatē ecclesie multi interpretabantur.

Scisma quoq; decimū z vndecimū sustulit otto magnus impator. deposito em̄ iohanne cuz populus sac clerus ro. leonem creasset. absente ottone a consanguineis iohannis leone eiecto benedictum subrogarunt. Indignatus otto coegit romanos abrogato benedicto leonē suscipere.

Cometa

Clipsis horribile sol passus ē die veneri hora diei tertia. q̄ die in hispania Radamaram rex sarracenoꝝ a Radamiro xpianissimo rege gallicie in bello superatus est.

In ytalia cometes mire magnitudinis apparuit protendens famē. q̄ secuta est. Rexq; otto corpus sancti Innocentij in vr̄bē madeburgā transfert. anno quoq; ottonis. xxxij. comes quidem eius familiaris rome a dyabolo arrept⁹ vt dentibus se discerperet ad iohannē. xij. papā deductus. vt cathena sancti petri in collo circūdaret. fallaces clerici aliam cathenam adhibuerūt. cū nihil remedij sentiret allata cathena qua petrus a nerone ligatus fuerat collo apposita dyabolus spumans ac clamans abscessit. Theodoricus metensis ep̄iscopus arrepta cathena. nisi abscisa manu. se non dimissurum ait impator. ad sedandam litem a papa iohanne obtinuit. vt anulum huius cathene exsectū ep̄iscopus obtineret. id summo honore obseruauit.

Sexta etas mudi

Madeburga, olim parthenopolis a venere parthenia appellata: q̄ ibi colebat̄. Et vrbs v̄ginis dicta. metropolis ac p̄maria saxonie vrbs, ad albim flumiū sita. Is fluius in montib⁹ exorienz, qui bohemā morauiamq; determinat. Et puinciā mediā ferme perlabit. p̄mo in occidentē, deinde in septentriones versus, vt puinciā relinquit p̄ angustias montiū z abrupta pualliū p̄ceps saxoniam petit, quā duas in partes dirimens Madeburgā vrbem magnā alluit. Deinde in oceanū fertur, vbiq; a rheno flumine eā terrarum spacio distans, nō minorē illo plabēs agrū. Neq; romani albim ip̄m (vt Strabo tradit) trāscenderūt quē pleriq; germanie terminū sarmacieq; quondā dixerē. Hec inclita vrbs impatorū pontificūq; honesta sedes. Tres in ptes diuiditur. Estq; munita memb⁹ ac propugnaculis, turribus quoq; ac fossatis excel- lit. In eaq; sunt magnifice dōm⁹, p̄polite platee, ampla z ornatissima tēpla. Carolus q̄s magnus nobilem ep̄atum ibi ordinauit. Confecto em̄ longobardoz bello: potentissimo rege capto, nullā morā interponen- dam putauit, q̄n in galliā cōfestim rediret. Saxoniciū q̄ppe intermissum bellū eū domū reuocabat, saxonū gens longe maxima erat ac etiā bellicosissima pene germanoz oīm, hi falsos colentes deos, cū neq; diui- ni neq; humani iuris quicq; pensi haberēt, nihil eque ac religionem nostram, hominesq; ei teditos ode- runt. Proximi erant francis, cum quibus continenter bella gerebāt. Hec palma cum carolo magno qua- si diuino munere reservata videretur. Sic renouatum est cum saxonibus bellum. Quo nec maius vllum nec grauius diuturniusq; a carolo gestum fertur. Tres enim z triginta annos cum ferocissimis gentibus certatum constat. Tandem penitus saxonēs debellati, se suaq; omnia potestati caroli permisere. Victis im- posite leges vt patrijs ceremonijs, falsiq; dīs posthabitis xp̄ianam fidem profiterentur, magnū numerū obsidum darēt, modicis terminis septi. Erat autem carolo in bellis gerendis hic primū prepositus finis, vt xp̄iane fidei legem, quantum in se esset extolleret, ideo purgata saxoniam decem ep̄iscopatus in ea institu- it, sedes prima pot̄ficalis ab eo fundata, ecclesia Snaburgen̄, super basam flumiū in honore petri q̄ sum- me coluit. Secunda halberstaden̄, in honore sancti stephani, que prius i Desterwick fuit. Tercia mynde- sis sup wesarā flumiū in castro wedekini. Quarta bremensis in honore sancti petri super weseram. Quin- ta padebornensis fundata in honore beatissime virginis marie. Sexta verdensis in loco fardan dicto su-

per aleram fluvium. Septima monasteriensis in honore sancti pauli. Octava hildensemēsis quā carolus primū in aulica fundauerat. morte preuentus incompletam reliquit. Nona hambergensis in hāmouis id est iouis castro. que olim aquilonarium caput fuit. Decima sedes episcopalis celeberrima est Madeburgēsis in honore diui mauricij fundata super albiam in parthenopoli quondā partena dicta. Ea tamen a carolo magno instituta fuit primo in Stryde super dominio comitum de Swalenworch. qui nūc de lippia appellantur. deinde trāstata ad valerfleue. postea ad yrese. Tandem per Ottonem primū imperatorem gloriōsum anno salutis tricesimo supra nongentesimū ad Madeburgam mutata. Et eius auspicio in primatū alemānie sublimat. Cui primus episcopus prefuit sanctus Adelbertus. vir omnīū virtutum plenus. habet hec vrbs insignis in honore sancti mauricij ex quadrato lapide templum ornatissimū. ottonū cesarum nobile opus. Et in eo sancti florentij corpus. Credunt quoq; vnam e sex ydrijs ibi esse. in quibus vinū ex aq̄ factum. a domino saluatore euangelistarum tradit historia hanc plebibus ostendunt. materia marmorea e ac perlucida. vini capax quantum equus ferer possit. Alteram ⁊ minorem apud hildemenses esse affirmāt. Vexillum quoq; sancti mauricij hic quotannis ostēditur. magistratus vrbs ius ciuile romanorum abbreviatum ⁊ saxonica lingua conscriptum. non sine reuerentia custodit. quod magni caroli auctoritate firmatum tradunt. Eoq; in decisione causarum vicine gentes recurrūt. magna ⁊ venerabilis earum legum auctoritas habetur. Extat in ea ymago perpulcra Rolandi. qui caroli ex sorore nepos fuit. Prestans fortitudine vir. Et post ingentem hostium cedem in prelio cū de hispania victa exercitum in galliam reduceret. a vasconibus interijisse dicitur. Hic est Rolandus quem (vti fama est) tempestate sua corporis roboze ⁊ animi magnitudine. longe ceteris alijs prestisse. Cuius fortia facta per vniuersum orbem celebrantur.

Madeburga

Berta etas mūdi

Anno mundi. 6173. Anno xpi. 974:

Donus secundus, patria romanus. benedicto pontifici surrogatus. Hic multo te modestie et integritatis fuit pontifex. Et si nihil in pontificatu gesserit quo magnope laudaret. Non tamen vel aliqua iniuria affectus. vel ignominia annotatus est. Anno autem pontificatus sui primo moritur. Et in basilica petri sepelitur. diebus tantummodo duobus sedes tum vacat.

Bonifacius septimus papa. cuius patria et cognomen ob ignobilitatem reticere hic cum malis artibus pontificatum adeptus fuisset. male etiam amisit. Nam invito migratu conspirantibus simul bonis civibus relinquere urbem coactus. Inde quod recedens preciosissima queque e basilica sancti petri. subtrahens. constantinopolim profugit. ubi tamdiu subsistit quo ad diuenditum quod sacrilegio abstulerat. magnam vim pecuniarum comparasset: quibus tanquam adminiculis occupande tyrannidis fretus. urbem repetit. ciues romanos largitione corrupturus. Obstaculis conatibus suis viri boni. maxime vero iohannes diaconus cardinalis. quem captum adiuantibus quibusdam preciosis hominibus oculis statim priuauit. atque ipse tantorum malorum auctor siue timore siue penitentia patrati sceleris in seditione turpiter vitam finit. Vixit autem in pontificatu mensibus septem. diebus quinque. vacatum sedes dies. viginti.

S. Adalricus episcopus

Adalricus episcopus augustensem. ex clarissima comitum de billingen prosapia ortus. In cenobio sancti galli enutritus. quod litteris ac diuino cultu instructus. cum et habitum religionis optasset. ab inclusa admonitus ne faceret. Cum enim futurum episcopum denunciat. a consanguineis deinde episcopo adelberano traditur. Tandem diuino nutu in episcopum promotus. totum se diuine contemplationi ac restaurandis ecclesiis dedit. quod suis virtutibus ac orationibus mira gessit. in hungarica expeditione precipue cum otto imperatore eos vicit. Amisit quoque in eo bello diopoldum fratrem et regniboldum filium suorum. Inde etiam diuine affre instaurans ac ecclesiam sancti iohannis ac stephani. Tandem post multas patientie coronas anno domini nonagesimo septuagesimo tertio. Etatis vero octuagesimo tertio. Sacerdotii quinquagesimo migravit ad superiores. inter sanctos relatus. Sepultus a diuo wolfgango episcopo ratisponensi in ecclesia sancte affre. fuitque scititate ac miraculis clarissimus.

Benedictus septimus papa. patria romanus. Statim invito pontificatu synodum Remensem celebravit. ubi gilbertum seditiosum virum et nigromanticum danans. arnulphum episcopum ab ipso gilberto pulsum in integrum restituit. Hic annuente ottonem sene ottonem eius filium cum theophonia uxore in lateranensi ecclesia coronauit. Vir autem optimus instabat vniuersis rogando ut in creando impatore rei publice christiane consulerent. Moritur pontificatus sui anno octavo. mense sexto. Vacatque sedes diebus quinque.

Iohannes decimusquartus papa. patria romanus vel (ut nonnulli volunt) papie. Hic benedicto surrogatus. Hic post assumptum pontificatum mense tertio a romanis captus. Et in mole adriani. ut in publica custodia inclusus. Ibi tamdiu pedore carceris inedia et molestia animi maceratur. quoad vitam turpiter finit. Quo mortuo et in basilica petri sepulto. cessauit papatus dies decem. Reiectus ne pontificatu fuerit. vel ob impotentiam et tyrannidem ut quidam coniectant vel ob inuidiam malivolorum et seditiosorum quorundam haud satis constat adeo sunt confuse istorum tempore historie.

Iohannes. xv. papa. patria romanus. pre leone presbitero e regione galline albe pontificatum adeptus. miro odio in clericos exarsit. vnde et merito ab ipsis clericis odio hinc est. maxime vero quod diuina humanaque omnia cogitis et affinis suis elargiebatur post hinc dei honore et ratione sedis dignitate. que certe errorem ita posteris tradidit. ut ad nostra que tempora puenisse cernimus. Hinc denique erroribus ac rapacitatibus in

S. Coradus episcopus uoluit deo uolente moritur. octavo pontificatus sui mense. Sepeliturque in basilica petri.

Coradus quod stancienis episcopus per id tempus et ipse religiose scititateque ac doctrina atque alijs virtutibus insignissimus fuit. Is ex nobilibus in germania ortus pentibus. literis eruditus. a nothingo episcopo stancienis auditor carum inde propositus effectus. per eius obitum a. s. vdalrico ac clero in episcopum electus. inde etiam stancie et duas annos portam strui fecit. Et cum tertia vice hierosolimam petisset. in ecclesia. s. mauricii sepulchrum domini ad istar hierosolimitam strui fecit. Elebrans in die pasce araneam in calice delapsam cum fiducia suspexit. quod per ea hora pradum sine lesione de ore eius exiit. Plenius tandem diebus per varia miracula obiit. vi. kal. decembris. Episcopatus sui anno. lxxij.

Linea summorum pontificum
Donus secundus

Bonifacius septimus

Benedictus septimus

Joannes decimusquartus

Joannes quintusdecimus

Otto secundus impator. que otto magnus prius impij consortem fecerat, que etiam pontifex cum theophania uxore in lateranensi ecclesia coronauerat. anno domini. 975. solus impare cepit. Vir quidem et ipse optimus et ecclesie romano. accerrimus defensor. Qui cum esset vir strenuus ante acceptum impium pacem regno grecorum dedit. Et theophania iohannis constantinopolitani impatoris sororem in matrimonium accepit. Nam otto prius filium ottonem re in sarracenos grecosque bene gesta. reuersum proferentem imperij ascium. Voluitque in imperatore a romano populo ex prisca consuetudine acclamari. que pontifex inunctum imperiali diademate insigniuit. Hic post mortem patris in germaniam rediit. Et henricum bauarorum ducem sibi rebellem domuit. Sed dum ea occupat expeditio otto impator. Lotharius rex francorum in lothoringia copiosum ducens exercitum. eam romani imperij prouincias occupauit. Et augsgrau. delatus agros populatus est. in quem cum otto ex bauaria duxisset exercitum Lothoringia in potestate facta. Lotharius in pisius est reuersus. ottoque in franciam ingressus laudunensium suesionumque agros vastatis. parisiensiumque suburbia incendit. Dum in patria copias reducit. apud auxonam fluum non nihil incommodi accepit. Deinde uero comparato maiore exercitu in ytaliam per basilium et constantinum impatores grecorum Joanni genitori defuncti successores ueniens. qui iam calabriam et eam partem ytalie occupauerat que ad siciliam ugit. apud basentellum superditus. otto impator fugiens cum repente ad litus scaphe se commisisset a piratis quis esset ignorantibus interceptus est. in siciliamque perductus. Et ibi agnitus. se se promissa siculis ingenti pecunia liberari. romamque perducere obtinuit. Et de piratis sumptum est a siculis supplicium. Eius romam peruenisset otto perquirendis pergre gaudis fractus exercitus sui reliquijs diligenter opam impendit. Et quia copiarum presidio destitutus. in deserto res signorum romanos animaduertere non auderet. Ita in beneuentanos exercuit urbem capit et incendit. Translato inde sancti bartholomei corpore romeque in insula tybernia collocato. Eo loci maxime que olim iouis hostia lycania dicebatur. Ferunt ottonem beneuento deleta in urbem romam reuersum de quibusdam sumpto supplicio. non multo post translatum sancti bartholomei corpus rome mortuum. Et in vestibulo. beati petri (quod paradysum uocant) labro porphyretico. quod adhuc introeuntibus ad leuam apparet honorificentissime sepultum relicto ottone tercio filio successore ac adelisia filia. Alarant montis ferrati marchionis uxore.

Linea imperatorum
Otto secundus

Bruno episcopus

Bruno Coloniensis episcopus. Ottonis primi germani obiit vite sanctitatem maximo in pretio habitus est. que propter doctrinam et scriptam monasterium celeberrimum apud coloniam sub titulo beati pantaleonis martyris fundauit. ac maximis impensis tandem perfecit. Is post wisfridum archiepiscopatum coloniensem suscepit. Huius opera a roma coloniam corpora sanctorum Elysi. patrocli cum baculo sancti petri translata sunt.

Odiolo abbas

Eduardus rex

Odiolo post maiolum sanctum abbatem cluniacensem que in cluniaco magnam sui apud posteros vitam et miraculis exemplum reliquit. Hac tempestate floruit. que ex clerico bernacensi in monachum professus cluniaci fit abbas. Qui rexit monasterium per annos. lvi. miro religionis seruore. Qui inter cetera sue scriptatis memoranda commemorationem omnium defunctorum post festum omnium sanctorum in burgundia primum adinuenit et instituit. Quod quidem sanctum institutum ad omnes ecclesias iohannes. xvi. pontifex obseruandum transiit et approbauit. Is anno incarnationis. io 48. nocte circucisionis spiritum beatum reddidit deo.

Alpharabius philosophus

Ludouicus rex

Ludouicus anglorum rex. Et ipse tamen regno tanquam sanctitate clarissimus extitit. qui postea nouerice sue uoluntate fraudibus interfecit. martyrii palmam adeptus. miraculis claruit multis.

Thebaldus comes

Alpharabium natione arabum insignem quidem philosophum huiusmodi temporibus uiguisse multaque scripsisse tradunt de quibus etiam pauca apud latinos habentur commentaria.

Ludouicus quartus eius nominis francorum rex et ultimus ex caroli magni genere natus. pro lotharium francis regere cepit. cum nullos ex blaca habuit filios. hugoni strenuissime militi ex testamento regnum et uxorem donat. Cuius genealogia ac posteritas nunc apud francos regnat.

Thebaldus Canusius regiensis oppidi comes a theobaldo priore comite defuncto successit. Vir auro et rebus bene gestis insignis. Cuius ob merita pontifex iohannes ferrariam ytalie urbem eidem possidendam concessit. Qui cenobium in agro motuano celeberrimum in honore diui beati fundauit. Quod postea gloriosa matildis filia eius celeberrime perfecit magnis adhibitis ornamentis et predijs.

Bexta etas mūdi

Johannes sextusdecimus. papa natione romanus. pontificatus inijt ottonem imperatorem. sed non dum coronam imperij adeptus. fuit autem vir tante doctrine ut multa et quidem eleganter ediderit. Agitatus deinde seditionibus a crescentio consule romano impium urbem sibi vindicare conante. cupiditati hominis cedens. exulatum in hetruriam abiit. at vero crescentio cognita Joannis indignatione. qui ottonem contra se cum exercitu in ytaliam vocabat. ipsius pontificis cognatos et amicos qui in urbe remanserant. ad hominem mittit rogatum. ut omissa accersendi ottonis cura. ad urbem cum potestate redeat. polliceturque se ei in omnibus obtemperaturus. Precibus igitur suorum promotus ad urbem veniens. presentem obviam crescentio cum omnibus magistratibus et urbana multitudo. Et crescentius cum universis seditiosis petita veniam pedes pontificis exosculati sunt. atque ita in concordiam redacti vitam sicut cum quiete in fine traduxerunt. **M**ortuus autem pontificatus sui anno. x. mense. vi. die. x. vacat tunc sedes diebus. vi.

Gregorius quintus natione saxo. pre ottonem. Bruno autem vocatus. ottonis tertij auctoritate ob consanguinitatem pontifex creatur. **U**erum ottonem in germania exente seditionibus romanorum et potissimum crescentij consulis exagitatus. in eturiam primo. mox in germaniam ad imperatorem confugit. Quo absente interim romani crescentium. denuo cum summa potestate consulere decernunt. Qui statim iohannem natione grecum episcopum placentinum non minus pecuniosum quam doctum pontificem creat. Cuius nomen quidem suppressum alij decimusseptimum vocant. at crescentius cognito ottonis cum magno exercitu ad urbem aduentum. munita et portas que diligenter firmat. **A**dolem adriani munit hinc postea crescentij arx appellata est. **S**uperueniente deinde imperatore urbem oppugnare adortus populus romanus cum neque tantis copiis par esse posset. clemencia ottonis fratris germanis portas aperit. **T**um crescentio et iohannes filij et auxilij inopes in arce hadriani confugiunt se se acriter hostes tuebantur. **U**erum posita spe venie. dum ex arce ad imperatores se offerunt. multis vulneribus a multitudo crescentius profodit. iohannes autem effossis suis oculis pontificatus sui et vita privatus. **I**n pristinaque sedem gregoriundecimo mense que pulsus fuerat restituit. **I**s cognita imperij imbecillitate sanctionem retulit de imperatore eligendo. ut statim patebit infra. **T**andem secundo pontificatus sui anno. mense. v. mortuus. **V**acat tunc sedes diebus. xv.

Johannes decimusseptimus placentinus episcopus. ut diximus potentia crescentij romanus consulis fratris. que pecunia corrupisse creditum est. tunc gregoriundecimo pontificatus occupat. quam pecuniam e constantinopoli detulerat. scisma igitur xij. fuit inter istos pontifices. **U**erum brevi tempore duravit. Nam cum ignominia moritur decimo usurpatus pontificatus mense. vacat tunc sedes dies viginti.

Silvester secundus papa natione gallicus. Silbertus antea vocatus. hic malis artibus pontificatum adeptus est. **A**dolescens enim et florentissimus cenobio in aureliana dyocesi posito. cum monachus esset relicto monasterio se totum diabolo tradiderat. hispalim civitatem hispanie bonarum artium causa peruenit. **U**bi cum doctrine cupidus esset. qua in re tantum profecit. ut brevi optimus preceptor euaserit. **E**t ut ferunt ottonem imperatorem et Robertum regem francie. ac alios insignes perclarosque viros habuerit discipulos. **I**gitur ambitiose et dyabolica dominandi cupiditate impulsus largitione primo archiepiscopatum remensem inde ravennatum adeptus. pontificatum postremo maiore conatu adiuvante diabolo consecutus est. **H**ac tamen lege ut post mortem totus illius esset. **I**mperatorque non ut philosophum sed ut pessimum magum consecrari fecit. **S**uscitatus dyabolum quod diu in pontificatu victurus esset. Respondit. **S**i non attigeris hierusalem diu viues. **D**um itaque pontificatus sui anno quarto. mense vno. die decimo. in basilica sancte crucis in hierusalem romae sacrificaret. fato se moriturum statim cognouit. **U**nde penitentia mortuus. **E**t errores suum coram populo confessus. **E**t omnes primo post habita ambitione. et dyabolicis fraudibus ad bene viuendum adhortatus est. **D**einde unumquemque rogavit. ut post mortem corpus suum membratum detricaret dissectum et laceratum. super currum imponeret. eoque loci sepeliret quod sponte ab equis vectum foret. **F**erunt itaque dei nutu et providentia ut scelerati discant apud deum locum venie sibi relictum esse. si in vita aliquando penituerint. equos ipsos sponte ad lateranensem basilicam peruenisse. **E**oque loci sepultum corpus fuisse.

Anno mundi. 6203. Anno mundi. 1004.

Johannes eius nominis decimusoctavus papa. Cuius cognomen et patria ob insignitatem ignoratur. quarto mense die vigesimo post initum pontificatum moritur. **U**nde ob brevitatem pontificatus. nil ab eo vel a quopiam alio gestum memoria dignum scribitur. nisi quod illo quinquemestri pontificatus multo prodigia apparere futura mala indicantia. **V**isus et cometes. et terremotus multe urbes concussit.

Linea summorum pontificum
Johannes sextusdecimus

Gregorius quintus

Johannes septimusdecimus

Silvester secundus

Johannes decimusoctavus

Otto tertius, secūdi ottonis filius impator. āno nongentesimo octogesi-
mo quarto admodū puer p̄i in regnū succedēs. impauit̄ānis. xvij. Die
a parentibus in v̄tutibus oībus eccieq; romane defensione nō degenerās bel-
la multa etiā cū gloria ingenti cōfecit. Cū aut post obitum ottonis secūdi de no-
uo impatore creādo cōsultatio haberet. Et alij ottonē terciū secūdi filiū. Alij
henricū bauarie ducē p̄mi ottonis ex fratre nepotē exposcerēt. Instaretq; yta-
li q̄dam vt crescentio numentano res cōmitteret. germani statim q̄ tū frēq̄ntes
rome aderāt ottonē terciū delegere. p̄tifer aut ne seditio aliqua oriret̄ germa-
noz sententiam approbat. q̄ postq; impator creatus fuit. p̄iusq; romā peteret
ad cōponēdas germanoz res. xj. ānos cōsumpsit. Inde romā p̄fectus a gre-
gorio ex saxonū gente cōsanguineo quē obtinuit potifice declarari. breui post
imperij romani b̄ndictionem diademag; accepit. Cuiusq; facti celebritate finita
Otto impator archāgeli michaelis edem. q̄ ē in gargano mōte. votis se exolu-
turus q̄ p̄idem emiserat inuisit. inde romā reuersus breui se cōtulit i germani-
am. Tulerāt iniquo animo gregozij factā creationē quare vix dū excesserat italia otto. gregorius minus et
maledictis exterritus impatore adijt i germaniā desidentē intellexerūt romani futuz vt impator furens ro-
mā rediret. Ideo crescentiū cōsulē creauerūt. Venit interim otto z magnis fretus quas adduxerat copijs
urbem pene in circuitu obsedit. pplus pacē impatoris supplex orauit. germani admissi. Et ioannes ponti-
fex atq; crescentius in sancti angeli arcē se abdiderūt. z cū ad impatore se p̄ferret exētes. i medio itinere i/
tercipiuntur. z crescentius euestigiis cōfossus. Joānes oculis orbarus ē vt p̄missum fuit. tūc gregorius q̄n-
tus ad v̄ndecimū quā abierat mēsem restitutus. acerrimā de accepta a romanis iniuria vltionem sumpsit
paulo post eā fecit de impatoris electione sanctionē. quāuis etiā pauca de vltimis ottomb; historici scribāt
tam feroces v̄o tamq; mirabiles fuerūt. vt vnus pallida mors sarracenz vel sanguinarius alter mirabi-
lia mūdi cognominari meruit. De eis q̄dam scribit. Otto post otto regnauit tercius otto. Tandem ytaliam
pacata cū in germaniā redire decreuisset rome veneno intoxicatus obiit. Et corpus in germaniā reporta-
ri p̄cepit. vt maior sepulcro inferret. Certū est em̄ romanos q̄ ottonē ob factā eo impellente de impatoris
electione sanctionē oderent. cū ferro armatis munitū neq̄rent cōfodere. veneno interfecisse. Nec tamen aū-
sus est tunc etiā romanus populus sanctioni vt contra facerent intentare.

Adalbertus ep̄us

Adalbertus nobili genere apud bohemos natus post ditimaz p̄mū pra-
ge ep̄us. hoc tempore ob p̄cipuā eius sanctitatē z doctrinā pragēsis ep̄i
scopus maximo i precio habitus ē. Et cū sibi facultatē regende plebis (q̄ rapti-
uis z adulterijs assueta) non esse cerneret. abijt romā. ac cū fratre suo beate vite
gaudentio in monasterio sancti alexij. tamdiu delituit donec iussu p̄tificis ma-
ximi suas oues repetere iussus ē. Quibus cū esset proorsus ingratus. in hunga-
riam p̄fectus. Et stephanum hungaroz regem cū vniuerso ferme eius pp̄lo ad
baptismi grām perduxit. Et poloniā ingressus gaudentiū frēm in ecclesia gne-
sniensi p̄dicatur euangeliū ordinauit. Postremo prutenos adijt apud quos dū
xp̄i legem quā diligentissime p̄dicaret. gladio cesus. martyrio vitā finiuit. post
cuius obitus sanctus stephanus rex in honore eiusdem adalberti strigoniensem
metropolitanam ecclesiam fundauit.

Metastarū vetustissima z regia flāminee prouincie familia. his tp̄ibus ex
fuit. Ob cui; b̄nficia atq; hūilia otto terci; cesar arriminū urbē eidē p̄cessit. Et multis ac magnis priuile-
gijs z gratijs illam extulit. Que familia postmodū in suos crescens ortus ex ea multi clarissimi p̄cipes
fortissimi ac grauissimi senatores emerferūt. qui plura loca edibus ac sacellis exornarūt.

Wolfgang; ep̄s Ratisponēs i ordie. xj. Is natōe sueu; ex nobilib; ortus
parētib;. in cenobio augēsi. ac i herbipoli p̄rio ediscēs art; rudimēta. Cū
postea i arte hūanitat; doct; euasisset. sui noi rōnem i armario posuit struxerat
ediculā mandrita lupambulus istā. Inde necessitate heinrico archip̄suli treue-
rensi iūctus. officij scolastici exercuit ac i clericū ordinat;. decan; elect; clericos
in om̄i honestate vouit. Rex archiepo; romane mortuo ad tps brunoni colonien-
si archiepo; adhesit. postea relic; mūdialib; pompis; mōasticū habitū induit.
Et p. s. vdalricū ep̄m fact; p̄sbiter. Visiōe sc̄i Othmari h̄ita licētia sui abbat;
exul i noricū venies orientē vsus pannoniā p̄dicatois grā petijt. vbi heremiti-
cam vitā in om̄i sc̄timonia pegit. Fret; auxilio piligrini. patauies ep̄i ac auctori-
tate ottonis secūdi impatoris Ratisponēs ecclie p̄ficif ep̄s. Abi in om̄i doctri-
na salubri ac v̄tutibus p̄cellis miraculisq; p̄ ānos. vj. z. xx. p̄fuit. Tandē anno
dñi. 994. felici fine q̄euit. a leone nono summo p̄tifice ob crebra miracula sc̄o-
rum numero additus. Diuus em̄ dux baioarie heinricus deuotionis gratia accedens ad sepulcrus sancti
wolfgangi eius monitu reperit in muro exaratū. post sex. Is post effluxū tempus diez mensium annozū
sex arbitratus se moritur;. Hjs trāsactis in regē romanoz meruit coronari. Ideo deo ac sancto wolfgāgo
gratias egit. Innumerisq; alijs claruit miraculis.

S. wolfgangus ep̄s

Berta etas mūdi

Racherius episcopus

Ethgarus rex

Theodoricus episcopus

Odo episcopus

Monstrū in vascoma

Racherius episcopus veronensis prius monachus vir doctissimus multa composuit. qui in heresim antropomothitarum que in citrapadana prouincia surrexit scriptis impugnauit. sed parum durauit. Iste enim episcopus eruditissimus et ceteri conprovinciales episcopi virili animo occurrentes exterminant. Dicebantur autem antropomothite, ut gratianus, xxiiij. q. iij. scribit pro eo quod quidam rustica simplicitate deum humana membra habere que in diuinis libris scripta sunt arbitrabantur. antropos enim grece latine nuncupatur homo. Ignorantes domini vocem qui ait. Spiritus sanctus est deus incorporeus et nec enim membris distinguitur nec corporis mole censetur.

Dunstanus archiepiscopus Cantuariensis miraculis magnis. et vite sanctitate clarus fuit. Is plura monasteria fundauit. et in die sue defunctionis ut fertur ab angelo antiphonam didicit. o rex gentium et dominator eorum.

Ethgarus anglorum rex post echelstanum patrem anglis regnare cepit et regnauit annis. ix. Vir per omnia christianissimus. de quo habetur quod inter cetera virtutis sue opera singulo pene anno monasterium unum construebat.

Adeobaldus quidam vltraiacensis episcopus hisdem que temporibus. et scientia et probitate vite floruit. qui et multa in laude virginis marie et sanctissime crucis egregie scripsit.

Theodoricus episcopus Metensis vite sanctitate clarus. et in ordine episcopatus septimus. Is reliquias de ytaliam ad se deferri curauit. et sancto fine deiecit.

Hatto archiepiscopus Maguntinus prius abbas fuldensis. is wilhelmo filio ottonis primi. quo tempore hademarus abbas fuldensis monasterium fulde magnifico opere construxit in episcopatu successit. hic a muribus deuoratus in rheno perhibetur. quod multitudinem pauperum in horreo tempore famis quasi daturus collectam elemosinam concremari precepit. nomen quoque eius mures delentes a parietibus et tapetibus abstraxerunt.

Odo episcopus cantuariensis clarus vite et sanctitate hac tempestate floruit. Similiter aufridus traiectensis episcopus. et gerhardus episcopus cameracensis.

Omnēs isti abbates venerabiles circa hec tempora floruerunt. gualbertus dimonesis. richardus viridunensis. popo stabulensis. ostertus leodicensis. berno augiensis abbas.

Monstrum mirabile in vasconia apparuit duo habens capita. ab umbilico et sursum diuisa. habens quoque duo pectora. et in vna parte comedens aut dormiens. Alia neutrum faciebat.

Hugo magnus. cognomēto caputius. ludouico francorum rege defuncto ex ipsius testamento regnum obtinens regit vna cum vxore annis. 4. Sunt qui dicunt eum comitem pisensium vel ducem fuisse eius patris quod dicitur robertus tyrannus fuit. quem dantes florentinus poeta in suo tractatu de purgatorio ca. 20. v. Chiamato macellarium fuisse dicit. hic tamen francorum regnum non ea amplitudine obtinuit. quo et piipinus et ceteri reges possedere. Tunc etenim omnis transalpina gallia austeria et magna germanie pars francorum finibus claudebatur. Sed translato in saxones imperio non modo germania et beluecia et magna pars belgure. Quinimmo burgundia imperio cessit.

S. Dunstanus

Adeobaldus

Hatto archiepiscopus

Abbatēs insignes

Hugo. ix. rex fracie

Potestas Imperialis, regalisq; potentia non solum vi nature introducta est ad publicam utilitatem. Sed etiam per dominū saluatorem nostrum ih̄m xp̄m dei filium, in cuius manu sunt om̄ia regna mūdi. Et verbo comprobata reperitur et facto, qui et nasci voluit cum vniuersus describeret orbis. Et augusti cesaris censum tulit, nec hoc contentus, dari etiam pro se ac petro tributum iussit. Interrogatus quoq; an cesari censum dare liceret. Viso nūmismate, reddite inquit q̄ sunt cesaris cesari, et que sunt dei deo. Hinc beatus ambrosius, Si tributum inquit petit impator non negamus agri ecclesie soluant. Inde iustinian⁹ cesar imperiū sibi a celesti maiestate traditum asserit. Nāq; sicut in spūalibus romano pontifici, singuli patriarche primatesq; ceteriq; pontifices et prelati subiecti sunt, quāuis et hoc aliquando greci negarunt. Et adhuc perfidum hussitarum genus inficietur. Sic et romano principi temporales quoslibet liquet esse subiectos. Posita est igitur sequens figura que in eligendo impatore tanq; firmissimis colūnis formata fuit. Cognita em̄ imperij imbecillitate, varietateq; fortune, quo diuinus apud germanos, summa potestas remaneret. Illeq; preceteris preesset, qui v̄tute et dignitate ceteris prestaret. Gregorius quintus summ⁹ pōtifex sanctionem retulit, baud abnuente ottone de impatore eligendo, quā vsq; ad tempora nostra seruata videmus, videlicet solis germanis licere principem deligere. Qui cesar et romanorū rex appellatus, tū demū impator et augustus haberetur si eum pontifex confirmasset. Et cum canonū auctoritas impatorem in temporalibus eos precellere dicat qui ab eo recipiūt temporalia, Quis nō videt et populos et p̄cipes oēs ab impatore qui mundi dominus est recipere temporalia, sibiq; idcirco debere obedientiā. Nempe quāuis aliqui parere romano negent imperio. Nemo tamen post augusti octauiani monarchiam, tantam vesaniam induit, vt sub alio quā sub romani regis titulo mūdi dominum orbisq; principem sese ausus fuerit appellare. Ceterū vt horū sententiam expendamus qui se tanta fretos asserunt libertate, vt nihil omnino teneantur imperio. Quadam se potiri dicūt exemptione, quāuis istorū proteruitati potius armis quā legibus obuiandū foret, vt quo iure se putant exemptos eodem se scirent esse subiectos. Libet tamen aliquid in hac re scribere. Cuncti p̄fecto qui sub iugo se negant imperij, aut id p̄uilegio se asserunt assecutos, aut virtute aliqua, p̄uilegiū autem aut ex beneficio imperij suscepisse aut aliūde, non est opus confutatione. Cum enim romanū imperiū adeo super omnes mortales in temporalibus sit erectum, manifesti iuris est neminem esse qui ei possit inferre p̄iudiciū. Certum est talia p̄uilegia non valere que summā auferunt potestatem. Nascūtur enim ex hoc discordie frequentes, fiunt rapine multimode, cōmittūtur cedes absq; numero. Cum pace turbata hinc atq; inde bella crassentur. Existente nemine qui maior omnibus iuris ordine litibus possit imponere modū. Qd si vno sub capite viueremus, si vnā omnes sequerent obedientiā si vnū duntaxat in temporalibus supremū principem recognosceremus, flozeret vbiq; terrarū pax, optima dulciq; omnes concordia frueremur. Cui⁹ rei signum manifestum qd ab initio nascentis mūdi vsq; in hoc eui nunq; pacem fuisse legimus vniuersalem. Nisi cum ad vnū cesarem augustum in modum celestis regni totus orbis oculos dirigebat. Quod licet ob reuerentiam xp̄i redemptoris nostri tūc contigerit qd nostram humanamq; formam induit. Sufficere tamen debet diuinū illum mūdi fabricatorem viam hāc ostēdisse pacis habende, cum orbis sub vno principe regeretur. Liqueat igitur p̄uilegia que monarchico regimini obuiant. Ex quacūq; veniant potestate non habere vigorem. Eaq; non solum per successorem s̄ ab ip̄o quoq; qui concessit esse cassanda. Nec em̄ tollerare principem decet, que ad subuersionem tendunt imperij. Sed aut aliqui proprijs se virtutibus id p̄uilegiū se meruisse, quū imperij nō interuenerit auctoritas, dicūt em̄ se suis armis, suosq; sanguine, prouincias vendicasse, qd vel a barbaris vel ab hostibus xp̄i ani nominis occupabantur, nec romanū recognoscebant imperiū. Quod qd ridiculosum atq; iniustum sit ex superioribus licet intueri. Semper nāq; maior est utilitas publica qd p̄uata, nec cōmittendū est vt potestas aliqua erigatur imperio similis, qualis in exemptis esset, qui nullum superiorem admitterent, que res monarchice dignitatis nervos elidit, scisma sub imperio facit. Et omnē humane societatis concordia dirimit. Non tamen p̄pterea regum et aliorum principum magnam esse potestatem inficiamur, sed esse eas sub imperio dicimus. Eorumq; correptionem quando tyranni efficiūtur ad romanū principem pertinere. Causas regum asserimus cesari remittendas; teneri om̄es pro salute cōmuni impatori parere, venire ad bellum vocatos, conferre impensas, mittere auxilia, prebere trāsitum, elargiri comeatū, nihilq; fugere qd cesarea maiestas inuixerat, vt quā a suis subditis obedientiam exigunt, Eandē suo dño prestat impatori.

Translato ad alemānos romano imperio, quo solidiori firmitate subsisteret fundatus, firmatumq; dicitur, supra quatuor colūnas, scilicet quatuor duces, quatuor marchiones, quatuor lantgrauios, quatuor burgrauios, quatuor comites, quatuor barones, quatuor liberos, quatuor milites, ciuitates quatuor, villas quatuor et rusticos, vt sequēs figura ostēdet.

De institutione electorum imperii.

Epūs treuerēsis.

Epūs coloniēsis.

Epūs maguntin⁹.

Quatuor marchioēs.

Milne.

Moravie.

Padue. Brādenburg.

Suenie.

Praunfueig.

Duces

Meiſſig.

Nürnberg.

Quatuor ducēs

Renedi.

Quatuor liberi

Limpurg.

Talis.

Wetterburg.

Altenwalden.

Andlau.

Ahdlingen.

Quatuor milites

Rex bohemie

Palatin' rmi

Dux saxonie

Marchio brande.

Quatuor Längrauij.

Hassie.

Leichtbergi

Allacie.

Dingen

Quatuor comites.

Swartzburgi

Klefen

Zilie

Sopheij.

